ХҮДӨӨГЭЙ КОММУНИСТНУУДАЙ ДАЙШАЛХЫ ХЭРЭГ

...ПСС-эй Центральна Комитедэй октябриин Пленум хүдөө ажа... үрдан түргэнөөр хүгжөөхэ ехэ зорилго табяа. Тэдэ зорил... дые хүсэндэнь хүргэхын тула республикымнай колхоз, сов... дай партийна организацинууд үргэн ниитэ ажалшадые эм... эн элсүүлнэ, социалис мүрысөө улам хүсэтэйгөөр дэлгэ...

...дөө ажахын эгээл гол шухала һалбаринуудай нэгэн мал ... болоно. Энэ һалбариие һайнаар эрхилжэ, ашаг үрөөр ехэ, ...ой болгохын тулада ехэ юумэ хэгдэнэ. Мал ажалдахи хүнүэ ... хүдэлмэринүүдые оньһожоруулха, малай үүлтэр һайжа... ...а, тоо толгойень улам үдхэхэ, абтаһан продукциин өөрынь ...эн хямдаруулха гээшэ гол шухала хэрэгүүд. Түбхын ту... ...э эдэ асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ хэрэгтэ ...йна организацинуудай гол анхарал хандуулагдажа байна. ...алай ашаг шэмын дээшэлгэ, тоо толгойн олошоролго үбэлэй ...һаа ехэ дулдыдана. Үбэлэй үедэ малай харууһалга һай... ...жа, урин дулаан сагайхиһаа, хүхэ ногооной үеынхиһөө ...ээр ашаг шэмэ абаха зорилго табигдана. Түхэреэн жэ... ...шада ниитынгээ малһаа һү, мяха, үндэгэ нэгэ жэгдээр ... байха гээшэ үдхатайл, аша туһаар ехэл хэрэг ха юм даа. ...л хэрэг шиидхэлгэдэ хүдөө нютагуудай партийна органи... ...ууд, үргэн ниитэ коммунистнууд үдэр бүриингөө ажал... ...ые зорюулха ёһотой болоно. Энэ талаар Улаан-Үдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой, Загарайн аймагай Эрхирэгэй ...зой, Яруунын аймагай Яруунын совхозой, мүн тэрэшэлэн ...ын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой партийна ...ацинууд республикын малшадаар дэмжэгдэһэн һай һайн ...нуудые гаргаа һэн. Хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, абаһан уял... дүүргэхын тулада ябуулагдажа байгаа эмхидхэлэй, ойлгуу... ...н хүдэлмэриие үргэн дэлисэтэй, үрэ дүн ехэтэй болгоно.

Буруу, хашарагуудые түргэн зуура шахан таргалуулха шадабариие бэрхээр шудалһан Яруунын совхозой малшад зориһондоо хүрэмөөр хүдэлнэ. Түрүүшын ээлжээндэ табигдаһан 340 толгой үхэр һая гүрэндэ тушаагдаа. Тэдэнэй 80 процентнь тарган шадалтай гэжэ сэгнэгдээ. Мүнөө хоёрдохи ээлжээндэ 460 үхэр табигдаад шахагдажа байна. Тус совхозой ажалшад нэгэдэхи кварталай түсэб дээрэ үшөө мянган центнер мяха нэмэжэ тушааха зорилготой. Хонишодой, һаалишадайшье ажалай үрэ дүн муу бэшэ. Мүнөө бүхы эхэ хонидойнь далаад процентнь түрөөд, хурьгадынь гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Хонишодой мүрысөөн республикын нёдондоной чемпион КПСС-эй гэшүүн Цыдып Дыгырович Балмаев толгойлһоор. Өөрынгөө һайн дураар ахалагша хонишон болоожо хүдэлһэн коммунист Цындыма Дугаровагай ажалые магтамаар.

Үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1250 литр һү һааха гэһэн үүсхэл гаргаһан Кировэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишадай хэрэг мүн лэ амжалтатай. Илангаяа партиин гэшүүн Ольга Дабаевна Гармаевагай хүтэлбэрилдэг Харганаагай һү һаалиин фермын малшад бүришье һайнаар хүдэлнэ. Эндэхи һаалишад—нүхэд Очирова, Содномова гэгшэд коммунист нэрэдээ хүрэмөөр ажаллана, бусадтаа жэшээ харуулна.

Тус ажахын хүршэ «Коммунизм» колхозой партийна организаци малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхын тулада эртэнһээ оролдолго гаргаа. Энэ асуудалые коммунистнуудай хамтын суглаан дээрэ, парткомой заседани дээрэ нэгэтэ бэшэ зүбшэн хэлсэһэн. Хэмжээ ябуулгануудые хараалхаһаа гадна, хэдэн коммунистнуудые малшан болгоһон байна. Жэшээнь, партиин гэшүүд И. В. Разуваев, М. В. Кокорин гэгшэд муу харууһанда байһан хурьгалха хонидые тушаажа абаа һэн. Мүнөө тус колхозой олонхи ахалагша хонишод — коммунис партиин гэшүүд. Малшадай ажаһуудал тушаа, тэдэнэй культурна эрилтэ, бүлбосорол тушаа эндэхи партийна организаци анхаралаа ёһотоор табижа байдаг. Гарагай хоёрой үдэр — политинформациин үдэр болон заншанхай.

Эдэ жэшээнүүд юу гэршэлнэб гэхэдэ, малай харууһанай эгээл харюусалгатай, хүндэ хүшэр хаһые эмхи гуримтайгаар, амжалтатай һайнтайгаар үнгэргэхын түлөө партийна организацинуудай, коммунистнуудай, малшадай хэшээл оролдолгоёо али болохоор гаргажа байһые харуулна. Үнэхөөрөөшье коммунистнуудай харюусалгые шангадхаһан, тэдэнэй хүсые элсүүлжэ, партийна нүлөөгөө үргэдхэжэ, ниитын хүдэлмэри һайнаар ябуулжа шадаһан лэ газарта малай үбэлжэлгэ һайнаар үнгэрнэ, ашаг шэмэнь дээшэлжэ, тоо толгойнь үдэжэ байна ха юм.

Харин коммунистнуудай хүсэ элсүүлжэ шадаагүй, малшадтаа партийна ёһоной анхарал табяагүй ажахынуудта байдалынь ташха ондоо, һанаа зобомоор байна бшуу. Холо ошолтогүй. Энэ Улаан-Үдын аймагай «Авангард» колхозой һү һаалиин нэгэдэхи фермын байдал харуулая. Эндэ эгээл шухала зүйл болохо ажалай журам хэтэ һула. Зарим һаалишадынь архидана, хүдэлмэридөө гаранагүй, үгышье һаа оройтоно. Үнеэдээ саг соонь һаажа шаданагүй. Оньһожоруулгань хүсэндөө хүрөөгүй, хамаг хүдэлмэри гараар түйлагдана. Үнеэдэйнь байра хүйтэн, муухай, дэбдихэргүй, тэжээл таһалдана, муугаар бүйлүүлагдана. Эдэ дутагдалнуудые усадхахын тула партийна организаци (секретаринь нүхэр В. Л. Красников) ямаршье хэмжээ абанагүй гэжэ энэ фермын ахалагша һаалишан нүхэд Грудинина гомдол барина. Иимэл байхадань малынь турана, үнеэдынь хожорно, һү багаар һаана ха юм.

Хонин ажал дээрэ бүришье һаа харюусалгатай саг хүрэжэ ерээ. Ажахы бүхэндэ, бригада, һүрэг бүхэндэ хурьгад «адхаржа» байна. Шадабари, оролдолго, хүсэн эндэ ехэ хэрэгтэй. Хони үсхэбэрилгэ эндэһээл эхитэй. Малай үбэлжэлгын үедэхи шахардуу шанга сагые эмхи гуримтайгаар үнгэргэхын тулада Бэшүүрэй аймагта горитой бэлэдхэл хэгдээ. Хонишодой дунда партийна нүлөө гүнзэгырүүлхэ, тэдэнэй дунда ябуулагдадаг ниитэ-ойлгуулламжын хүдэлмэри һайжаруулха зорилгоор нилээд олон коммунист болон комсомолшуудые хонишодой бригадануудта хүдэлхөөр эльгээгээ. Тиигэжэ зарим тээгүүр саг зуурын партийна, комсомолой бүлэгүүд эмхидхэгдээ. Ганса «Дружба» колхозто нимэ гурбан бүлэг мүнөө хүдэлжэ байна. Хонишодой хүдэлмэритэ аймагай эмхи зургаануудай коммунистнууд болон комсомолшууд горитой туһа хүргэнэ.

Энэ үедэ фермэнүүдэй хүнлэ хүшэр ажалые саашадань оньһожоруулха, түрүү дүй дүршэл, онол аргануудые нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри, малшадай һуралсал гэхэ мэтэ заашье таһалдаха, зог татаха ёһогүй. Мал ажалһаа абтаһан продуктнуудай өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ зорилгые бэелүүлгэ халаа экономическа хүдэлмэриин хэмжээнһээ, ажалай үрэ дүн шэнжэлэлгэһээ ехэ дулдыдаха байна. Ушар иимэһээ партийна организацинууд экономическа албанда жэлэй эхинһээ анхаралаа табиха, зүбөөр хүтэлбэрилхэ зэргэтэй.

Мал ажалай саашанхи хүгжэлтэ үбэлэй үеын али бүхы хүдэлмэриин ябасаһаа, тэрэнэй эмхидхэлһээ дулдыдаха байһаниинь арсалтагүй. Тиимэһээ энээхэн халуун хаһада улэмжэ хэшээлтэйгээр, ухамай бэрхээр хүтэлхэ гээшэ хүдөөгэй партийна организацинуудай, бүхы коммунистнуудай дайшалхы хэрэгынь болоно. КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые һайнаар дүүргэхын, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе баян амжалтатайгаар угтахын түлөө бүхы бэлиг шадабаряа элсүүлэе!

...ХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 27 (11931)

1969 оной февралиин 1, суббото

Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...ОНИН БҮРИҺӨӨ ХУРЬГА АБАХЫН ТҮЛӨӨ МҮРЫСЭЕ!

ХҮСЭЛНАЙ НЭГЭН

...рин ноoho ехэтэй хони олоор үсхэбэрилдэг рес... ...ка гэжэ түрэл Буряад ороноо суурхуулха, ма... ...уехэ багша В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэ... ...е ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтаха гэһэн со... ...мүрысөөн хонишодой дунда шэнэ хүсэтэйгөөр ...эндэнь бидэнэр баяртайбди. Хони, хурьгадаа ...сотой һайнаар харууһалжа, нэгэшье түл гар... ...руулангүй томо болгохо, ноoho ехээр абаха ...Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ ...ой хонишодой, мэргэжэлтэдэй, хүтэлбэрилэг... ...хандалга бэшэгтэй танилсажа, бидэнэршье ...зорилгонуудаа тодорхойлһон байнабди.

...ледениимнай хонишод энэ жэлдэ бүхы дээрээ ...хонин бүриһөө 96 хурьга томо болгохо гэжэ ...хэй. Ойдоп Тагаров, Самбу Сойжинов гэгшэ... ...арынхид зуун хонин бүриһөө зуун хурьга түл... ...хэ зорилготой. Нима Дондуков, Дамби Доржи... Франс Шевчук гэгшэдэй даадаг хонишод зуун... ...агынь 95 хурьга томо болгохо хүсэлтэй.

...най хоёрдохи отделенидэ эхэ хонидой 6 отара ...Мүнөө 5 отарадамнай хурьгад түлэг абтажа ... Манай эрхим хонишод Ойдоп Тагаровай ота... 150 гаран, Нима Дондуковой—200 гаран хурь... ...гтанхай.

...жэлдэ хонид тарган, үбһэ тэжээл урдынхи... ...бэг. Тиимэһээ эхэ хонид һүтэйгөөр түрэжэ, ...ад һайнаар түлжэжэ байна. Мүн хонид олоороо ...нэ. Жэшээнь, Ойдоп Тагаровай отарада арба ... хонин эхирлэнхэй.

...он түл абаха, ноoho ехээр хайшалха гэжэ мү... ...э байхадаа бэе бэедээ туһалха, илангаяа за... ...онишодто дүршэл шадабаряа дамжуулха шу... ...эжэ һанагдана. Тиимэһээ республикымнай ту... ...ул энэ мүрысөөндэ оролсохо зуураа, өөһэдын... ...лмэриин онол арга, дүй дүршэл тухайгаа ... байгаа һаань ехэ туһатай гээшэ.

...лэй хэдэн жэлэй туршада манай отделениин ...д Ойдоп Тагаров, Нима Дондуков, Самбу ...нов гэгшэдэй отарынхид хонин бүриһөө хурь... ...о болгоно, ноoho ехээр хайшална. Энээндэ ...айхаха юумэн үгы ааб даа. Хэрбээ оролдоод, ...рэгтээ үнэн сэдьхэлһээ хандаад байбал, хо... бүриһөө хурьга хаа хаанагүй абажа болохол. ... үедэ эхэ хонидой отаранuудта зохид байра ...электрын гэрэл оруулагдан... Үбһэ тэжээл хонишоднай ... бэлэдхэнэ, сабшалангаа ...руулна. Отара бүхэнэй дэр... 20—25 гектар зелёнко тариг...

дана Уһалууршье зохид боложо байнхай. Гурбан отарадамнай үрэмдэгдэһэн, электрын хүсөөр уһа бүлэдэг худаг бии. Нимэ һайн байра байдалтай байгаад, хурьга олоор абангүй яахаб. Һүүлэй жэлнүүдтэ хурьгадай хамшаг үбшэншье үгы болоо, дарагдаа гээшэ ааб даа.

Түл олоор абахын, һайнаар томо болгохын тула юун хэгдэнэб? Эгээн түрүүн бидэнэр эхэ хонидоо зундаа, намартаа һайнаар бэлшээжэ, хүсэд тарган болгохо гэжэ оролдонобди. Зундаа үүр сайража байха үеэр, үглөөнэй 3—4 часһаа оройтуулангүй бэлшээридэ гаргагшабди. Тиигэд үбэлэй эхеэр, хонидойнгоо хээлитэй болоод байхада тамирыень һуларуулхагүй, һайнаар бэлшээхэ, эдеэлүүлхэ, уһаар дутаахагүй тэжэ оролдогшобди.

Үбэлэй байра досоо газаагүй һайнаар шабагдажа, үүдэ үрхэнь дулаалагдана. Нима Гомбоевой отарын байрада дабхар үүдэн хэгдэнхэй, олонхи отаранuудта хоёр дабхар сонхо табигданхай. Франс Шевчугай отарын байрын шиигтэйшэг байһые хараада абажа, тэндэ шэрэм хоолойнуудтай пеэшэн тодхогдонхои. Мүн тэрэ байра соо хуурай, һайн агаартай байхынь тула шэлбүүһэ хана, үһэдээ хабшуулжархина.

Хурьгадые элдэб үбшэ хабшанһаа һэргылхэ хэмжээнүүд түрүүшын үдэрһөө абтана. Хурьгадай түрэхэтэй сасуу тэдээндэ биомицин уулгадаг гуримтай. Мүн хурьгадые балсан мяханай сайрадаг үбшэнһөө һэргылхын тула селен хэрэглэгдэнэ.

Түл абалгын үедэ нэгэшье хурьга дутуу хүхүүлхэгүй, һайнаар садхааха гэжэ оролдонобди. Хонинай бүхэли һүниндөө хурьгадтаяа хононо, үдэрэй тэн багта хонидоо байрадань оруулжа, үшөө дахин хүхүүлнэбди. Хурьгад садхалан һайн байхадаал, түргөөр түлжэдэг байһаниинь мэдээжэ. Илангаяа хурьган бүхэндэ эхынь ууpаг алдангүй хүхүүлдэгбди. Тиихын тула һая түрэһэн хонидоо тусхай клеткэ соо 1—2 хонуулаад, саашань 2—3 үдэр үсөөнөөр байлгадаг заншалтайбди.

Хонидойнгоо хээли ехэтэй болохотой сасуу, декабриин 15-һаа хойшо бэлшээхэеэ болинобди. Һула тамиртай малаа илгажа, һайнаар эдеэлүүлнэбди.

Мүнөө жэл хурьгад һайнаар абтана, үхэл гарза байхагүй. Тиимэһээ абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхэ байһандаа хонишон бүхэн этигэнэ.

Нүхэд хонишод, нютаг нютагуудтаа хэрэглэдэг баян дүршэл тухайгаа бэшэлсэжэ байял. Хүсэл зоригнай нэгэл.

О. ТАГАРОВ, Н. ДОНДУКОВ, С. СОЙЖИНОВ, Анаагай совхозой ахалагша хонишод; **И. ИЛЬИН,** совхозой 2-дохи отделениин зоотехник; **Г. МАРДАЕВ,** отделениин партийна организациин секретарь; **В. БОРОДИН,** отделениин эрхилэгшэ.

Хориин аймаг.

НАЙДАМТАЙ

Үнинэй коммунист Саманда Галданович Галданов тухай Нарһатын совхозой хүдэлмэришэд һайса мэдэдэг. Үбгэжөөл жара наһанайнгаа жаргал эдлэн амаржа һууха эрхэтэй болоошье һаа, дуратай ажалаа хэһэн зандаа.

Үнгэрэгшэ намар илгагдаһан 265 хуса даажа абаад, үбгэн хонишон мүнөө тэдэнээ тобир тарганаар ондо оруулжа байна.

— Саманда Галдановичай харууһалһан хусанууд яһала тарган, — гэжэ совхозой мэргэжэлтэд магтана.

— Хонишод мүнөө жэлэй үбэлжэлгэдэ бараг һайн бэлэдхэлтэйгээр орообди. Шэмэтэ һайхан үбһэншье урданайхида орходоо ехээр абтаа. Тиимэһээ совхозоймнай хонишод мүнөө жэлдэ һайн үрэ дүнгүүдые түйлаха бүхы арга боломжотой. Минии хаража байһан хусанууд тобир тарганууд. Тэдэниие саг соонь уһалха, эдеэлүүлхэ шухала, — гэжэ Саманда Галданович хөөрэнэ.

Нүхэр Галданов даалгагдаһан ажалаа һайнаар, үнэн сэдьхэлһээ хэхынгээ хажуугаар хамтын хэрэгтэ өөрынгөө туһа нэмэри ходоо оруулалсажа ябадаг эдэбхитэй коммунистнуудай нэгэн.

Хусаһан үбгэжөөл мүнөө совхозой нэгэдэхи отделениин партийна организациин бюрогой гэшүүн. Гадна отделениин агитколлектив хүтэлбэрилдэг. Үдэр бүхэндэ радио шагнажа, элдэб газетэ, журналнуудые жэл бүри олоор захижа, һонирхон уншажа байдаг. Саманда Галданович бэрхэ пропагандист гэжэ нютагаархиниинь хэлсэдэг.

Байгша оной март һарада коммунист Галданов В. И. Ленинэй ажабайдалтай холбоотой Москва, Ленинград хотонуудай түүхэтэ газарнуудаар аяншалха хүсэлтэй. Нарһатадаа бусажа ерээд, хараһан үзэһэн юумэнүүдээ нютагайнгаа хүнүүдтэ хөөрэжэ үгэхэ юм.

М. ЦЫРЕНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Яруунын аймагай Нарһатын совхозой хонишон, эдэбхитэй коммунист С. Г. Галданов.

Э. ЛАПИНАН фото.

АВТОЗАВОДОЙХИДОЙ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭГДЭЭ

ВЦСПС-эй президиумэй Тогтоол

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулан, Лихачевой нэрэмжэтэ московско автозаводой коллективэй абаһан социалис уялгануудай дүүргэлтын ябасые ВЦСПС-эй президиум хаража үзөө.

Предприятиин хүдэлмэрилэгшэд энэ гайхамшаг үдэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахаар бэлдэн, түсэбтэ табан жэлэйнгээ гурбан жэлэй даабариие амжалтатайгаар дүүргээ гээд заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. 1965 онойхитой жэшэбэл, үнгэрэгшэ жэлдэ худалдаһан продукциинь хэмжээн 40 процент үлүүтэйгээр дээшэлээ, харин ажалайнь бүтээсэ 35 процент тээр ургаа. Энэ хугасаа соо үйлэдбэриин олзо 3,5 дахин нэмээ.

Заводой үйлэдбэридэ шэнэ техникэ, түрүү технологи, ажалаа эрдэм наукын ёһоор эмхидхэлгэ үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэдэг болонхой. «Двигатель-3» гэжэ үргэлжэдөө оньһожоруулагдаһан цех, холодильнигуудай агрегадуудые бүтээн гаргаха участок, автомат ба поточно-оньһожоруулагдамал 30 үлүүтэй лининүүд, метал шэрдэхэ 3 автомат болон бусад агрегадууд ашаглалгада оруулагданхай.

Ашаа ашаха ба буулгаха хүдэлмэри оньһожоруулха, ашаануудые олон газарта буулгангүй зөөхэ арга нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Энээнэй ашаар гурбан жэлэй туршада складууд соохи ашаа зөөхэ ажалай бүтээсые 81,5 процент дээшэлүүлхэ арга олгогдоо.

Мүрысөөнэй дүнгүүдые олон түмэнэй дунда тараах ба зэргэсүүлхэ ажалай түрүү онол арга согсолон тодорхойлхо ба харуулха хэрэг предприятидань һайнаар эмхидхэгдэнхэй.

Үйлэдбэриин нөөсэнүүдые хүсэд хэрэглэһэнэй, ажахыдаа экономическа онол аргануудые, эрдэм наука ба техникын түйлалтануудые нэбтэрүүлһэнэй ашаар 1969—1970 онуудай даабаринуудые болзорһоо урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсоһон заводой коллективэй үүсхэлые ВЦСПС-эй президиум һайшааба.

1969—1970 онуудай түсэбүүдые болзорһоо урид дүүргэхын түлөө В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө мүрысөөндэ ажалшадые элсүүлхэ хүдэлмэреэ ажахын эмхинүүдтэй хамта улам һайжаруулха гэжэ профсоюзуудай совет болон комитедүүдтэ дурадхагдаа. Энээнэй тула Лихачевой нэрэмжэтэ московско автозаводой профсоюзай эмхиин ба албан зургаанай дүй дүршэлые үргэнөөр хэрэглэхэ шухала.

(ТАСС).

Совет профсоюзуудай талархал

Израилиин ээрхэг түримхэй добтололгын хойшолонгуудые усадхахын түлөө араб арадуудай үнэн зүб тэмсэлые дэмжэн талархалгын тэмдэг болгон, дайсанай хашалга мүрдэлгэһөө ариб эгэдэгшэдтэ материальна туһаламжа—эдеэ хоолой зүйл, үхибүүдэй хубсаһа, эд товар, хүнжэл ба палаткануудые Иордани ба Сиридэ эльгээхэ гэһэн шиидхэбэри ВЦСПС абаа. Амман ба Дамаскын профсоюзай түбүүдтэ эдэ ашаанууд февралиин эхеэр самоледдуудаар абаашагдаха юм.

(ТАСС).

СОЦИОЛОГУУДАЙ СУГЛААН

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай ниитын эрдэмэй институдай конференц-зал соо эрдэмтэд-социологуудай, тэдэнэй эдэбхитэдэй, партийна хүдэлмэрилэгшэдэй, промышленна предприятинуудай парткомуудай түлөөлэгшэдэй хабаадалгатай суглаан болобо.

Буряадай филиалай ниитын эрдэмэй институдай директор, философиин эрдэмэй кандидат Д. Д. Лубсанов хуряангы үгэ хэлэжэ, энэ суглаа нээбэ.

Совет социологическа ассоциациин Сибирьтэхи отделениин Буряадай филиал байгуулха асуудалда энэ суглаан зорюулагдаба.

Буряадай АССР-тэ социологическа шэнжэлэлгэнүүдэй хэгдэжэ байһан тухайда, тэрэнэй зорилгонууд тухай элидхэл нүхэр Д. Д. Лубсанов хэбэ.

Буряадай республикада социологическа шэнжэлэлгэнүүдэй хэгдэжэ байһан тухай, саашадаа ямараар хэгдэхэ тухай элидхэлшэ хуряангыгаар тэмдэглэбэ.

Удаань энэ суглаанда хабаадагшад — эрдэмтэд үгэ хэлэбэ. Буряадай багшанарай институдай багша Г. Молонов, «Правда Бурятии» газетын редактор П. В. Кондрашов, ВЛКСМ-эй обкомой секретарь Р. Гармаев, Зүүн Сибириин культурын институдай кафедрые даагша А. В. Сасыхов, Буряадай филиалай ниитын эрдэмэй социологиин таһагые даагша Г. Л. Санжиев, эрдэмтэд К. М. Герасимова, Н. Ц. Буяева гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Буряадта социологическа ассоциациин филиал байгуулха тухай шиидхэбэри суглаан дээрэ баталан абтаба. Энэ шэнэ эмхиин бюро шалгалтын комисси, редакционно коллеги һунгагдаба.

Һүүлдэнь КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь С. В. Ангапов үгэ хэлэбэ.

Манай корр.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Г. К. ОВЧИННИКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Барилгын организацинуудта олон жэлдэ, һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө, мүн 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай барилгын управлениин нэгэдэхи барилга-хабсаралгын управлениин комплексно бригадын бригадир Григорий Корнилович **Овчинниковые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1969 оной январиин 30.

...ЭХЭ ОРОНОЙ ҺОНИН

...ЭСКИМОС ХЭЛЭН ДЭЭРЭ

...НАДЫРЬ. (Чукоткын национальна округ. ТАСС-ай корр.).

...«Советская Чукотка» гэжэ газетын нэгэ хуудаһанда эскимосай хэлэн дээрэ толилогдоһон ...алнуудтай түрүүшын но... ...Магаданай областиин эски... ...уд абаба.

...В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 ...жэлэй ойдо зорюулжа, Про... ...нско районой хүдөөгэй ...тудай хүдэлмэрилэгшэдэй ...дэһэн тухай хэдэн матери... ...тус хуудаһандань гол һуури ...ээ. Берингово далайн эрьедэ ...даг Сиреника гэжэ эскимос ...ной эрхим хүнүүдтэй уншаг... ...һонирхон танилсаха.

...Манай ороной зүүн-хойто зүгтэ ...гэй ажаһуудаг эдэ зон түрэл ... дээрээ һарадаа дүрбэ да... газетэ уншадаг болоо.

...КОСМОНАВТЫН АХЫН «ИНТЕРВЬЮ»

...Замбуулинда туршалга хэхэ ...ан Дэлхэй дээрэ түрүүн бай... ...һан тухай мэдээсэлэй Буха... ... хүрэмсөөрнь, Гиждуванай ...үйлсэ тээшэ хүн зон һуба... ... Космонавт Е. В. Хруновой ...—Владимир Васильевичые амаршалхаяа, замбуулин шэнжэлэгшын ажабайдал тухай һайса мэдэхэеэ нютагайнь зон эндэ суглараа бшуу.

Космонавтын аха «Гиждуван» совхоздо жолоошоноор ажалладаг. Тэрэнэй намтар манай үеын хүнүүдэй ажабайдалайнь замтай адли: һургуули, ФЗО, шэнэ газар. Һүүлэй гурбан жэл соо хлопок ургуулдаг ажахыда ажаллаа. Тэрэнэй һамган Лиля—совхозой инженер-барилгашан.

— Манай гэр бүлэ ехэ байһан юм, бүхы аха дүүнэр, эгэшэнэрыемни Совет засаг, парти хүмүүжүүлжэ, тухандань хүргөө. Хүбүүмни замбуулинай дайдые шэнжэлэн дүүлихэ гэжэ үгытэй тарялашан байһан манай эсэгэ һанаандаа оруулха байгаа аал? Ажалшан арадай эзэн болоһон орондо нимэ ушарнууд болодог ха юм. Бидэнэр, Бухарагай хлопок ургуулагшад, огторгой замбяа нийдэдэг аха дүүнэртэ шэнэ амжалта хүсэнэбди.

(ТАСС-ай корр.).

ЖИЗДРЫН ХҮНДЭТЭ ЭРХЭТЭН

ЖИЗДРА. (Калужска область, ТАСС-ай корр.). Замбуулинай дайдаар аяншалга тухай, «Союз-4» ба «Союз-5» онгосонуудые гараараа залан жолоодожо, залгаһан тухай мэдээсэлые Жиздринскэ районой ажалшад баяртайгаар угтаа. Жиздра хотодо түрэһэн борт-инженер, техническэ эрдэмэй кандидат Алексей Елисеевэй космонавтнуудай дунда оролсоһониинь бүришье урмашамаар ха юм. К. Э. Циолковскиин нютагай энэ хүбүүн замбуулинай заха хизааргүй дайда хүдар ниидэхэ зам зааһан ородой агуу ехэ эрдэмтын мэргэн бодолые космонавт ханинартаяа хамта бодото дээрэнь бэелүүлжэ байна.

«Свобода» совхозой хүдэлмэришэд А. С. Елисеевые коллективэйнгээ хүндэтэ гэшүүн болгоод, хотын ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдком тэрээндэ Жиздрын хүндэтэ эрхэтэн гэһэн нэрэ зэргэ олгоо.

ХИМИИН ЕХЭ ПРЕДПРИЯТИ

ДОНЕЦК. (ТАСС). Ажаһуудалда шухала химическэ товар үйлэдбэрилхэ Украинадахи эгээл томо цех Донецкэ химическэ комбинадта ашаглалгада угтоо. Мебельнүүдые елэгэр гоё болгохо зүйлнүүдые, байра шэрдэхэ элдэб үнгэтэй хуурай шэрэ, лааг, паста, химикадуудые тус цех үйлэдбэрилэн гаргадаг болохо. Украинада үйлэдбэрилэн гаргагдадаг бүхы фотохимикадуудай хахадһаа үлүүнь энэ цехһээ гаргаха юм.

АЙМАГ СООГОО ЭРХИМЛЭЭ

ГУСИНООЗЕРСК. **(Телефоноор абтаба).** Һаяхан КПСС-эй Сэлэнгын райком, аймгүйсэдком мал ажалые хүгжөөхэ, эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха талаар аймагай колхоз, совхозуудта дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй IV кварталай дүн хаража үзөө.

Энэ мүрысөөндэ Химнын совхоз (директорынь С. Б. Цыбенов, парткомой секретарь Б. Д. Ширеторов, хүдэлмэришэдэй комитедэй түрүүлэгшэ Т. Ц. Жамбалов) түрүү һуури эзэлжэ, партиин райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг, 200 түхэригэй мүнгэн шан абаа.

Тус ажахы гүрэндэ мяха тушааха жэлэйнгээ түсэб 102,6 процент, һү—120,3 процент, ноoho—121,9 процент дүүргээ. Мүн алууһа малайнгаа тоо толгойе нилээд олошоруулжа, бүхы түрэлэй малай түл һайнаар абаа юм.

Аймагай XX партсъездын, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозууд мал ажалаа хүгжөөхэ, мяха, һү, ноoho ехээр абаха, гүрэндөө элбэгээр худалдаха талаар байһал муу бэшэ үрэ дүн түйлаа гэжэ тэмдэглэгдээ.

Ц. ДОРЖИЕВ, манай корр.

Мүрысөөн үргэдэнэ

Малаа тобир тарганаар үбэлжүүлхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, абаһан түлнүүдээ гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ — эдэ асуудалнуудые Охин-Булагай совхозой малшад өөһэдынгөө зүблөөн дээрэ хэлсэбэ. Совхозой главна зоотехник В. Кашин малай үбэлжэлтэ, малшадай зорилго тухай элидхэл хээ.

Үбэлжэлгын харюусалгатай хаһые малшад яһала амжалтатайгаар үнгэргэжэ байна. Хараалагдаһан даабаринуудаа һаалишад һайнаар бэелүүлнэ. Хурьгад гаража эхилээ. Эрдэни Бимбаевай отара 80 гаран хурьга абаад, бүринь һайнаар түлжүүлнэ. Совхозой хонишод байгша ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 90-һээ доошо бэшэ хурьга абаха гэжэ шиидэбэ.

Совхозой малшадай социалис мүрысөөнэй дүрим баталагдаа.

Үнгэрэгшэ жэлдэ дааһан үнеэн бүриһөө 2017 литр һү һааһан совхозой түрүү һаалишан В. Б. Васильевада дурасхаалай вымпел барюулагдаһан байна.

Һаалиин фермэнүүд, хонидой отаранууд хоорондоо социалис мүрысөөндэ урилсаад, В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ малшад дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаба.

В. ЕРОХИН.

Бэшүүр.

ПАРТИЙНА ХРОНИКО

Улаан-Удын аймаг. Үбэлжэлын эхилһэн сагһаа хойшо «Улаан Оронго» колхозой олонхи фермэнүүдтэ үнеэдэй харууһан муугаар табигдаһан байба. Тэжээлын хүсэд һайнаар буйлуулагдангүй үгтэдэг, мүн малшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэһэн юм. Тиигэжэ һү һаалга нёдондонойхиһоо ниилээд доошолһон байна. Һаяхан энэ асуудал КПСС-эй райкомой бюродо харагдажа, шухала хэмжээн абтаба. Фермэнүүд дээрэхи дутагдалнуудые дары усадхажа, һаалишад, мал адуулагшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ колхозой правлени, партийна организацида заагдаба.

* * *

Ярууна. Аймагай түб тосхон — Нарһатада сомоной, сельскэ Советүүдэй түрүүлэгшэнэр болон секретарьнарай колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай секретарьнарай зүблөөн болобо. Нютагай Советүүдтэ һунгалтын үдэрые угтуулан, хүдөөгэй ажалшадай дунда эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри яажа үнгэргэхэ тухай асуудал эндэ зүбшэгдэжэ, тодорхой зорилгонууд табигдаа.

Мүнөө хүдөө нютагуудаар ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа захалаа. Агитаторнуудта участогууд даалгагданхай. Тэдэнэр малшад, таряашадые һунгуулиин дүримтэй танилсуулна.

* * *

КПСС-эй Улаан-Удын горком хотын партийна эхин организацинуудай секретарьнарай семинар үнгэргэбэ.

Түсэбтэ табан жэлэй гурбан жэлэйнь хүдэлмэриин дүнгүүд ба В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе эрхимээр угтаха талаар партийна организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай элидхэл КПСС-эй горкомой нэгэдэхи секретарь В. Г. Бирюков хэбэ.

«Мүнөө үедэхи хоёр талын үзэл сурталай тэмсэлэй хёмороон ба үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха асуудалнууд» гэһэн партиин горкомой секретарь С. В. Ангаповай уншаһан лекци бүгэдэнэй анхарал татаба. Тэрэнэй удаа арадай хиналтын городской комитедэй түрүүлэгшэ Д. В. Кочетов арадай хиналтын органуудай хүдэлмэрие партийна талаар яажа хүтэлбэрилхэ зорилгонууд тухай тоототбо.

Һүүлээрнь партийна хүтэлбэрилэгшэд зургаан бүлэг болон хубааржа хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ. Жэшээнь, промышленна предприятинуудай, транспорт ба хэлхээ холбооной эмхи зургаануудай партийна эхин организацинуудай секретарьнар Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын парткомой хүдэлмэритэй танилсаба. Тэдэнтэй тус фабрикын директор К. Н. Альцман һонирхолтой хөөрэлдөө хэһэн байна.

Дээдэ ба дунда һургуулинуудай, техникумүүд болон үйлэдбэриин-техническэ училищинуудай партийна организацинуудай секретарьнарай сут һуужа хөөрэлдэхэ юумэниинь барагдашагүй байгаа. Эдэнэрэй гол хэрэгынь хадаа, һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха асуудал болоно. Барилгашадай, захиргаанай органуудай, медицинскэ эмхи зургаануудай, худалдаа наймаанай эмхинүүдэй ба ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай секретарьнар ами аминдаа ажал хүдэлмэри тухайгаа үгөөэ андалдаба, дүй дүршэлөө сооголон харуулха зорилго урдаа табяа.

Иимэрэ эмхидхэгдэһэн семинар партийна хүдэлмэриин һай һайн дүй дүршэл, шэнэ онол арганууды саашадань үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ, партийна организацинуудай хүтэлбэрие улам тодорхой мэргэн болгохо ябадалда аша туһатай байһаниинь лабтай.

Ф. СЕРЫШЕВА.

Колхозуудта тоосоото һунгалтын суглаануудай эхилхын урда тээ

НИИТЫН ЗӨӨРИИЕ ЗҮБӨӨР АШАГЛА

Ажалай бурьялма халуун охёор дүүрэһэн үшөө нэгэ жэл үнгэрбэ. Энэмнай хүдөөгэй ажалшадта ямар амжалта, туйлалта асарааб, арга боломжонь хэр зэргэ ашаглагдаа гээшэб? Эдэ бүхы асуудалнууд тушаа мүнөө колхозуудта болохоёо байһан тоосоото һунгалтын суглаанууд дээрэ үргэн хөөрэлдөөн болохо байна.

Партиингаа XXIII съездын, мүн КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэрие бэелүүлэн, манай республикын хүдөөгэй ажалшад газар таряалангаа эзэн ёһоор эрхилхэ, адууһа малаа зүбөөр үсхэбэрилхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар яһала горитой хүдэлмэри хээ.

Эдэ бүтэдын ашаар колхозуудта ороһо таряан, хартаабха, овощ, мяхан, һүн, нооһон ехээр абтадаг болоо. Артельнүүдэй мүнгэн олзо доходшье, гэшүүдэйнь абадаг ажалай түлөөһэнишье хараа байса дээшэлээ. Тэдэнэр шэнэ машина техникэ, минеральна үтэгжүүлгэ худалдажа абаха, хүн зоной һуудал байдал һайжаруулха, тосхон, һууринуудые болбосон түбхинэмэ болгохо хэрэгтэ мүнгэ зөөри ехээр гаргадаг болоожо байна.

Жэшээнь, Бэшүүрэй аймагай «Дружба», «Победа», «Рассвет», Зэдын аймагай Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ, Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхозууд ажахынгаа ниитын олзо доходые һайнаар бүридхэжэ, бодомжотой зүбөөр ашаглан хэрэглэнэ, гуримтай наринаар гаргашална. Эдэ ажахынууд гэшүүдэйнгээ ажалай түлөөһые тогтомол болзор соонь һаадгүй һайнаар үтэхын хажуугаар, хубаагдадагтүй гол жасадаа мүнгэ һайса нэмэжэ оруулдаг, ниитын хэрэглэмжэдэ мүнгэ зөөри горитой гаргадаг. Дээрэ дурсагдаһан колхозуудта үйлэдбэриин шэнэ барилга — гэр байранууд, клуб, соёлой байшан, һургуули, больница гэхэ мэтэ олон бодхоогдоно.

Гэхэтэй хамта республикын олохон колхозуудта ниитын олзо доход үшөөл буруугаар, бодомжогүйгөөр хубаарилагдана. Зарим колхозууд үйлэдбэреэ үргэдхэхэ, ашаг үрэ ехэтэй болгохо хэрэгтэ анхаралаа бодотоор табинагүй, хубаагдадагтүй жасадаа мүнгэ багаар оруулна. Тэдэнэр элдэб хүтэлбэрилхы тушаалда үлүү хүнүүдые олоор барижа, мүнгэ зөөри ехээр гаргана, зарим хүдэлмэрилэгшэдтөө хэтэрхы ехэ түлөөһэ үгэнэ гэжэ КПСС-эй ЦК-гай октябрьда болоошо Пленум дээрэ заагдаа һэн.

Үнэхөөрөө экономикынгоо талаар яһала ехэ арга боломжотой аад, зарим колхозуудай хубаагдадагтүй гол жасаяа арьбажуулхын тула тэрээндэ мүнгэ зөөри мүртэй оруулдагтүй байхань тон буруу. Энээнһээл болжо, ниитын ажахые саашадань хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ хэрэг гэдэргэ татагдана бшуу.

Урзанда Яруунын аймагай «Победа», Баунтын аймагай «Рассвет», «Путь к коммунизму», Улаан-Үдын аймагай «Советская Россия» колхозууд олзо доход яһала горитой абаһан аад, хубаагдадагтүй ниитынгээ гол жасада нэмэри болгожо нэгэшье хашарһа оруулаагүй. Тиихэдэ Мухар-Шэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ, Улаан-Үдын аймагай «Искра», Хяагтын аймагай «Дружба», Бэшүүрэй аймагай XXI партсъездын, Калининай нэрэмжэтэ колхозууд 1966 онойхитой сасуулхада, хубаагдадагтүй гол мүнгэн жасаяа нилээд ехээр хорооожорхёо.

Ашаг олзо ехэтэй, сэбэр олзошье горитой абадаг аад, зарим ажахынуудай гол жасадаа мүнгэ зөөри оройдоо оруулдаггүй гү, али тон багаар оруулдаг байһаниинь гэмшэлтэй. Жэшээлхэдэ, Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз жэл соо 253,5 мянган түхэригэй сэбэр ашаг олзо абаһан аад, урзанда хубаагдадаггүй гол жасадаа оройдоол 75 мянган түхэриг нэмэжэ оруулаа. Хяагтын аймагай «Дружба» колхоз жэл соо 388 мянган түхэригэй сэбэр олзо абаһан байбашье, хубаагдадаггүй гол жасадаа баһал бага, оройдоол 93,5 мянган түхэриг нэмэжэ оруулаа нэрэтэй.

Экономикынгоо талаар шанга шадалтай колхозууд гэшүүдэйнгээ ажалай түлөөһэндэ мүнгэ яһала горитойгоор үгэдэгшье һаа, соёл гэгээрэлэй болон ажаһуудалай хэрэглэмжэдэ, мүн ондоошье ниитын жасада өөдэтэй мүнгэ зөөри таһалжа үгэдэггүй. Үнэндөө энээнһээ мүнгэ зөөри гамнаха гэшэмнай тон буруу. Олонхи колхозуудта саг үргэлжэ хүдэлдэг һайн түхеэрэлгэтэй бага хүүгэдэй саад, яслинууд тон үсөөн, тэндэ столово, больница гэхэ мэтэ зоной хэрэглэмжые хангаха эмхи зургаанууд ёһоор баригданагүй ха юм.

Республикын зарим колхозууд өөһэдтөө хэрэглэхэ эрьесын мүнгэ зөөрие хайшан гээд бүридхэхэ, ямараар гаргашалхаяа зүбөөр түсэблэжэ шаданагүй. Эрьесын жаса миил ёһо тэдысэ таамагаар бүридхэгдэнэ, колхозой бүхы үйлэдбэрие зүбөөр эрхилхэ, хүгжөөхын тула юун хэрэгтэйб гэжэ бодомжологдоногүй. Энээнһээ болоод, зарим колхозуудта абтаһан олзо доходые хубаарилхадаа, эрьесын жасада мүнгэ зөөри үлэмжэ ехээр оруулагдана. Трактор, машинын түлишэ, тоһон, запасной часть, заһабарилгын бусадшье хэрэгсэл үлүү ехээр абтана. Тиихэдэнь нүгөөдэ ажахынуудынь өөһэдынь эрьесын жасада мүнгэ зөөреэр тон хомор байха юм. Тусхайлбал, Яруунын аймагай «Победа» колхоз байгша оной январиин 1-дэ аяар 18 мянган түхэригэй запасной часть үлүү ехээр абажархёод, мүнөө өөһэдөө мүнгэ зөөреэр дуталдажа байна.

Элэ бүгэдэ юу харуулнаб гэхэдэ, хүдөө ажахын органууд, нэн түрүүн аймагуудай үйлэдбэриин управленинүүд өөһэдынгөө колхозуудай экономико бэхижүүлхэ хэрэгтэ анхарал үшөөл ёһоор хандуулнагүй гээшэ. Юуб гэхэлэ, колхозууд өөһэдынгөө үйлэдбэриин, соёл болбосоролой, ажаһуудалай болон ниитын хэрэгсэлэй жасые ходо үргэдхэжэ байгаатүйл һаа, ажахыгаа амжалтатай һайнаар хүгжөөжэ шадахагүй бшуу.

Жэлнай дүүрээд, мүнөө колхозуудта жэлэй тоосоон табигдажа, тоосоото болон тоосоото һунгалтын суглаануудта бэлэдхэл хэгдэжэ байна.

Нэн түрүүн артелиин олзо доходые зүбөөр хубаарилха, тиихэдээ ниитын болон гэшүүдэй хубиин хэрэглэмжые зүбөөр тааруулха гээшэ гол шухала. Эгээл мүнөө жэлэй тоосооной табигдажа, экономическа бүхы үрэ дүнгэй гаргагдажа байхадал, артелиин правленинүүд абаһан олзо доходоо хайшан гээд хубаарилаа һаамнай таарамжатайб гэжэ гэшүүдтэеэ, эдэбхитэд, мэргэжэлтэдтэй зүбшэхэ, хөөрэлдэхэ ёһотой болоно. Колхозой мүнгэ зөөри хэр бодомжотой зүбөөр хубаарилагданаб гэжэ гэшүүд гүйсэд мэдээд, тэрэниие хубаарилгада өөһэдөө хабаатанабди, дүүргэлтыень хинан харанабди гэжэ ойлгоод ябахадал һайн ха юм.

Буряад оронойхнай хүдөөгэй ажалшад В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна. Тиимэһээ хэһэн ажалайнгаа дүн согсолжо, энэ жэлэйнгээ түсэб бүхы талаһаань үргэнөөр зүбшэн хэлсэхэ ёһотой.

Түбхын түрүүн эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехээр абаха, экономикоёо бүхэжүүлхэ, газараа, үйлэдбэриин бүхы хэрэгсэл ашаг үрэ ехэтэйгээр эдлэхэ, хэрэглэхэ, ажалаа научна гуримаар эмхидхэхэ, һалбаринуудта тусгаар мэргэжэлтэй болгохо, ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ, ниитын мүнгэ зөөри арьбалха, алмаха гэхэ мэтэ асуудалнуудта гол анхарал хандуулха болоно.

Энээнһээ урда жэлнүүдтэ Захааминай, Яруунын, Загарайн аймагай, мүн Улаан-Үдын болон бусадшье зарим аймагуудай хэдэн колхозууд ниитын олзо доходые хубаарилхадаа, хамтын суглаануудыешье үнгэргэхэдөө горитой алдуу дутагдал гаргаа. Зарим газарта жэлэй тоосоон миил ёһо тэдысэ, ямаршье шэнжэлэлгүйгөөр үнгэрөө. Олонхи гэшүүдынь ажалай дүн зүбшэн хэлсэлгэдэ мүртэй хабаадаагүй.

Хэнэйшье мэдэһээр, хамтын суглаанай эмхитэйгээр, олон зоной эдэбхитэй хабаадалтатайга[…] хынь тула бэлэдхэлэй ех[…] ри хэхэ шухала. Түрүүн […] бригада, фермэнүүдтэ зүб[…] хэ, хайшан гээ һаа прод[…] өөрынь үнэ сэн хямдару[…] малта, арьбалалта яажа […] һайса хөөрэлдэхэ ёһотой.[…] бии байһан дутагдалнуудые […] хингүй, эрид шангаар […] хэрэгтэй.

Колхозуудта ажал ехэн[…] һожоруулагдаһан, тэдэмн[…] янзын продукт үйлэдбэр[…] ажахынууд болонхой. […] «Сельхозтехникын», бэлэд[…] лон худалдаа наймаанай […] цинуудай түлөөлэгшэдые, […] органуудай, шефскэ эмхи[…] дэлмэрилэгшэдые суглааны[…] зохисотой гэжэ һанагдана.

Тэрэшэлэн колхозуудай […] ходоо хэр зүбөөр хубаарил[…] ниие хинан хараха, жэлэй[…] шалгаха, шэнжэлхэ, сугла[…] тээ тэрээндэнь сэгнэлтэ үг[…] үйлэдбэриин управленинүү[…] гатай. Мүн тоосоото һунга[…] лаануудые үнгэргэхэдэнь […] илангаяа артелие хүтэлб[…] мократическа үндэһэн хуу[…] сахигдадагые хинан хараха[…]

Бүхы колхозуудай ажа[…] эрхилэн, мүнгэ зөөреэ гам[…] наар, эзэн ёһоор, аша үрэ […] гаргашалха гээшэ ажахын […] рилэгшэд, бүхы гэшүүдэй[…] уялга бшуу.

Л. ВРУБЛЕВ[…]
Буряадай АССР-эй […] ажахын министер[…] колхозуудай таһагые […]

ХОНИ ҮСХЭБЭРИЛГЭДЭ—САГ ҮРГЭЛЖЫН АНХАРА[…]

ХОНИДОЙ ҮҮЛТЭР ЯАЖА ҺАЙЖАРААБ?

Загаһата — республикымнай хүйтэн шэрүүн уларилтай нютагай нэгэн болоно. Эндэ үбэлэй хүйтэн 40—45 градус хүрэдэг аад, зундаа 30—35 градус халуун байдаг юм. Хуурай уларилтай энэ нютагта бүхэли жэл соо ороһон шииг нойтон оройдоол 256 миллиметр байдаг. Үбэлэй сагта ороһон саһанай гүнзэгынь дунда зэргээр 7-10 сантиметр болоно. Бүхэли жэлэй оройдоол 99 үдэрынь дулаан, бэшэниинь ургамалай хүлдэжэ болохоор хүйтэн юм. Нютагайнгаа иимэ эрхэ байдалда таараад, жэлэй дүрбэн сагта бэлшээридэ ябажа шадаха нарин нооһотой хонин һүрэгтэй болохын тула эндэхи мэргэжэлтэд болон хонишод нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна.

Манай нютагайхид урда сагһаа хойшо хони олоор үсхэбэрилдэг байһан. Хонин һүрэгынь бүгэдэ буряад үүлтэрэй һэн. Томо һүүлтэй буряад хониной арһан толботой, тархи болон хүлнүүдынь хара бэшэ һаа, шара зүһэтэй байдаг. Нооһониинь сагаан үнгэтэй, шэрүүн аад, хөөбэри хабшанхай үер утаһаар олон юм. Иимэ үүлтэрэй эхэ хонин 35—40 килограмм татадаг, 08—1,2 килограмм нооһо үгэдэг. Урдань үсхэбэрилэгдэдэг хонид үргэн сээжэтэй, хабтагар уусатай, соморхон бэетэй һэн.

Тэрэ үеын хонид намарай сагта ехээр таргалдаг дээрэһээ шадал һайнтай зандаа үбэлжэдэг. Хурса шүдөөрөө һая бултайжа байһан шэмэ ехэтэй ногоо мүлжэжэ, хабартаа түргэн таргалдаг. Үта, үдхэн нооһотой зузаан арһааринь даха болон элдэб хубсаһа оёдолог байһан. Нютагай үүлтэрэй хонид үбэл зунгүй бэлшээридэ ябахаһаа гадна, хагсуу хүйтэнһөө айдаггүй шэнжэтэй.

Шэрүүн нооһотой иимэ хонин һүрэгэй үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри 1941 ондо түрүүшынхеэ ябуулагдажа эхилээ. «Советский меринос» гэжэ үүлтэрэй нарин нооһотой 5 хуса тэрэ жэл асарагдаһан байна. Удаадахи арба гаран жэлэй турша соо хонидой үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри эндэ ябуулагдаагүй. Ушар тиимэһээ нютагай хонин һүрэгэй үүлтэр хубилаагүй. Нютагай хонидой нооһо нарин болгохо хүдэлмэри 1953 ондо хоёрдохёо туршагдажа үзэгдөө. Тэрэ жэл Загаһата асарагдаһан грозненско үүлтэрэй 10 хуса 3-4 отарын эхэ хонидые үрэжүүлээ. Тэрэ үедэ эхэ хонид класс классараа илгагдадаггүй һэн. Мүн холоһоо асарагдаһан хусануудай түл тусгаар тэжээл дээрэ түлжүүлэгдээгүй. Холимог үүлтэрэй түлгэнүүд уһанай орондо саһа эдижэ үбэлжэхэдөө, турахаһаа наана олоороо гарзалдаг һэн.

1956 ондо «Коммунизм» колхоз байһан Загаһатын артелиин түрүүлэгшэ Н. Д. Дарижаповай үүсхэлээр бонитировко хэгдэжэ, саашадань үсхэбэрилжэ болоомоор шэнжэтэй холимог үүлтэрэй 280 эхэ хонид илгагдаад, дүршэл ехэтэй малшан Ц. Цыреновала даалгагдаһан юм. Тэрэ жэлдэ искусственна аргаар үрэжүүлгэ эмхидхэгдэжэ, грозненско үүлтэрэй хусын хүрэнгөөр олонхи отаранууд үрэжүүлэгдээ. Нарин нооһотой аад, грозненскоһоо ондоо шэнжэтэй алтайска үүлтэрэй 13 хуса 1959 ондо асарагдажа, шэрүүбтэр нооһотой отарануудта табигдаа.

Грозненско, Алтайн үүлтэрэй хусануудһаа гараһан түлнүүдээ худхажархихагүйн тула отара бүхэндэ зоотехническэ тоо бүридхэлтэ эмхидхэгдэжэ, 1960 онһоо эхилжэ хурьган бүхэн номертой болоо. Нюсэтэн гэдэһэтэй, богонихон аад, буржагар нарин нооһотой хони үсхэбэрилжэ болохогүй гэһэн һанамжашье нэтэ зарим хүн хэлэгшэ һэн. Һүрэг соо нарин нооһотой хонидой эрид түргэн олошорходо, хонин бүриһөө хайшалагдадаг нооһоной шэгнүүр дээшэлнэ гэжэ доро хэблэгдэһэн таблица харуулна:

Нооһонойнгоо шанараар илгагдаһан хонид	онууд 1958	1961	1964
Нарин (процентээр)	13	56	87
Нарибтар —»—	69	41	11,7
Шэрүүбтэр —»—	17	3	1,3
Шэрүүн —»—	0,5	—	—
Хонин бүриһөө хайшалагдаһан нооһон (килограммаар)	2,35	2,74	3,1

Жараад оной эхеэр Загаһатада үсхэбэрилэгдэжэ байһан һүрэгтэ холоһоо асарагдаһан нарин нооһотой хусануудые саашадань табижа болохогүй гэжэ энэ таблица болон жэл бүри хэгдэдэг бонитировкын дүнгүүд харуулна. Гэбэшье ямар нэгэн аргаар бүхы хонидоо нарин нооһотой болгохо зорилго тэрэ үедэ табигдаа. Ондоо үүлтэрэй хусануудые хэрэглэнгүй богонихон болзор соо нарин нооһо ехээр үгэдэг хонин һүрэгтэй болохо гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ мэтэ түрүүшэгээр һанагдаа.

Хоёр ондоо үүлтэрһээ гараһан холимог болоһон түл булюу һайнаар түлжэжэ, ашаг шэмэ ехэтэй мал болодог гэжэ гэршэлһэн түрүү дүй дүршэл хонин ажалдаа хэрэглэһэн байнабди. Тиимэһээ 1959 онһоо хойшо нэгэшье хуса ондоо нютагһаа асарагдаагүй. Харин нютагайнгаа хонидһоо гараһан хурьган хусануудые илган абаад, олоор түлжүүлэгдэжэ захалаа. Һүрэгһөө илгагдаһан эдэ хурьган хусанууд тусхай рационоор тэжээгдэжэ, зоотехническэ дүримэй ёһоор түлжүүлэгдээ. Эдэ хурьгад хоёр һаратайдаа шэгнэтдэхэһээ гадна, саашалаа 6 һара бүхэндэ зоотехническэ бүхы эрилтээр бонитировко хэгдэдэг. Түрүүшын 2 һара соо һайнаар түлжэһэн аад, хожомынь ямар нэгэ шэнжээрээ үүлтэртэ хуса болоожо шадахагүй хурьгад, мүн хагсуу хүйтэн үбэлжэлгын үедэ туража ондо ороһон эрэ түлгэнүүд эмнигдэжэ, эрьенүүдэй отара эмхидхэгдэнэ.

Хонин һүрэгөө нарин нооһотой аад, шэрхи, нютагайнгаа эрхэ байдалда тааараһан мал болгохын тула ажахыдаа түлжүүлһэн хусануудайнгаа тоо олошоруулжа, тэдэнээ үсхэбэрилгэдэ зүбөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ Алтайн, грозненско үүлтэрнүүдһээ гараһан, холимог болоһон малдаа зоотехническэ дүримэй ёһоор хандаһан байнабди.

Хониной үүлтэр, һалтар алдахагүйн тула 1964 онһоо эхилжэ нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа. Алтайн үүлтэрэй холимог болоһон эхэ хони грозненскотой холимог хусын хүрэнгөөр үрэжүүлэгдэнэ. Грозненско үүлтэрэй шэнжэтэй эхэ хонидо алтайска шэнжэтэй хусын хүрэнгэ хэрэглэгдэдэг. Хонидой үүлтэрһээ гадна, тэрэнэй бүхы шэнжэ үрэжүүлгын үедэ хараада абтадаг. Жэшээнь, хүгшэн эхэ хонин залуу хусын хүрэнгөөр үрэжүүлэгдэдэг.

Жэл бүри үүлтэртэ 100—150 хурьган хуса ажахыдаа түлжүүлхэһээ гадна, эхэ хонидой нооһоной шанарта ехэ эрилтэ табигдана. 1967 онһоо эхилжэ зарим түлгэнүүдээ зуһагтань түрүүлдэг болонхойбди. Зуһагтаа түрэһэн хонид жэл бүри һайн түл, ехэ нооһо үгэдэг. Тиимэһээ голодоһондо гараһан эхэ хонидой тоо зуһатуудаар хүсөөтдэнэ. Зуһагтаа түрэхэ түлгэнүүд бонитировкын дүнгүүдэй ёһоор һүрэгһөө илгагдан абтана. Энэ аргаар [...] дойнгоо тоо олошоруул[…] ашаар мүнөө манай совх[…] элитнэ ба 1-дэхи классай […] түрүүлжэ, алишье талаар[…] шанартай түл абаад, гарза[…] лангүй түлжүүлхэ зорилго[…]

Богонихон болзор соо […] дойнгоо ехэнхи хубиие эл[…] гэдэхи класс хүрэтэр һайж[…] 1964 онһоо эхилжэ жэлд[…] бүриһөө дунда зэргээр 3,1 […] нооһо хайшалдаг, 100 эхэ […] ридэ 80-һаа доошо бэшэ хур[…] жүүлдэг болообди. Хонин аж[…] лагдаһан энэ амжалтада З[…] бүхы хонишодой үүргэ ехэ. […] гэ шэнэ юумэ ажалда нэб[…] дэ тэрээндэ дуратай, ура[…] нүүд хэрэгтэй гэжэ мэдээ[…] Тиимэһээ хонин ажал жэл […] ри хүгжэжэ, олзо доходынь […] лохо гэжэ шүтэһэн лэ хүн […] ноор толилогдолог бэлэй. Мү[…] совхозоймнай олонхи отар[…] лөөрөө хонишон болоһон а[…] гагданхай. Иигэжэ гэр бүлө[…] отара даажа абаад ажалл[…] дошье, совхоздошье олзото[…]

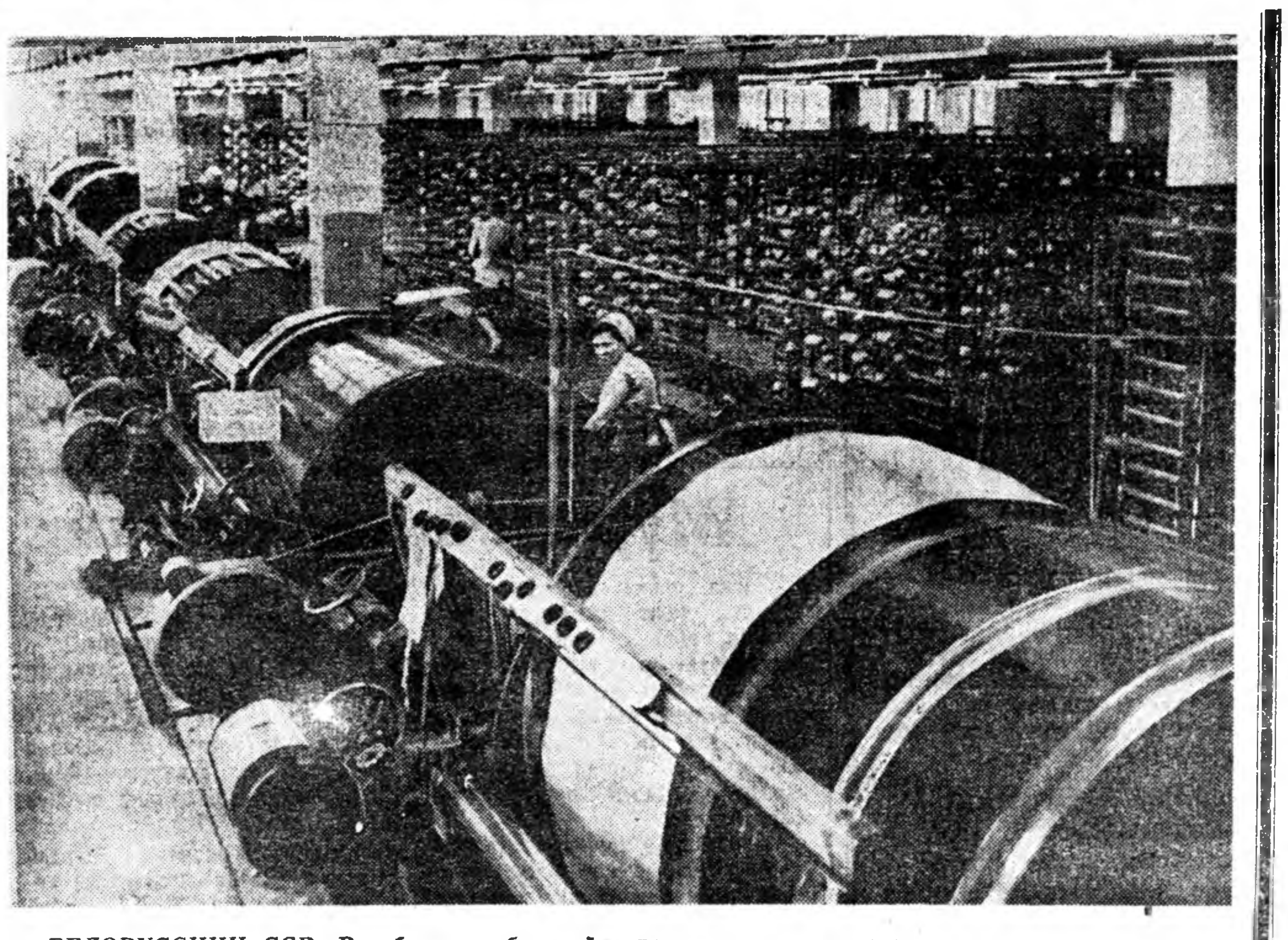
«Буряадай АССР-эй колхо[…] зуудта хони үсхэбэрилха[…] һа хүргэхэ тухай» РСФСР-[…] стрнүүдэй Соведэй батала[…] тогтоолдо харюу болгон, 19[…] эхиндэ 160 мянган хонин […] байха, нэтэ хонинһоо дунд[…] 3,5 килограмм нооһо хайша[…] бүри 560 центнер «сагаа[…] тушаадаг болохо хараа түсэ[…] тэй түрэтэйгөөр дүүргэхын […] хозоймнай хонишод эдэ үзэ[…] эхилжэ шармайн ажаллажа […] хэй гээшэ.

Д. БАТОМУН[…]
Хэжэнгын аймагай Заг[…] совхозой главна зоо[…]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **Загаһа[…] хозой хонин һүрэгэй үү[…] жаруулха хэрэгтэ хубита[…] һан зон (зүүн гарһаа) у[…] техник П. Д. Дарижапо[…] ажалда хорёод жэл […] Л. Ц. Домшеева, Д. Р. Д[…] рон.**

Н. ДАМБАЕВАЙ […]

БЕЛОРУССИИН ССР. Витебскэ комбинадай ээрэлгын нэгэ цех соо.

ТАСС-ай фотохроника.

Ойлгууламжын хүдэлмэридэ—онсо анхарал

МЭДЭЖЭ БАЙБАШЬЕ...

Үдын совхозой дүрбэдэхи отделениин олохон малшад, механизаторнууд үнгэрһэн жэлдэ ажал хүдэлмэридөө муу бэшэ амжалтануудые туйлаһан байна. Жэшээлхэдэ, ахалагша хонишон Ринчин Доржиев харууһалжа байһан хонин бүриһөө хурьга абажа түлжүүлээ һэн. Һаалишад Базар-Ханда Очирова, Надежда Грешилова, Крестинья Кузнецова, Варвара Никитина, Мария Какзафарова болон бусад һү һааха жэлэйнгээ даабари болзорһоонь холо урид дүүргээд, шэнэ жэлдэшье муу бэшээр ажаллана.

Эдэ бүгэдэ юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, ажал хэрэгтээ амжалта туйлаха арга боломжонууд тус отделениин бүхы хүдэлмэришэдтэ — малшад, механизаторнуудта хүсэд бии гээшэ. Зүгөөр бодото байдалһаань хаража үзэхэдэ, эдэ арга боломжонууд хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй, олохон малшадай ажалайнь дүн ахир муу байһаар.

Иимэ байдалай тохёолдоод байхада отделениин коммунистнууд, эндэхи агитаторнууд өөһэдынгөө түрүүшүүлэй дүй дүршэл шудалжа, олоной шадабари болгохо тушаа хэмжээ абаха байгаа, хүдэлмэришэдэй дунда ойлгууламжын, ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха байгаа бшуу. Энээн тушаа партиин Центральна Комитедэй 1969 оной октябриин Пленумэй тогтоол соо сэхэ заагданхай ха юм.

Теэд үнэн дээрээ юумэн үшөөл муу хэгдэнэ. КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумһээ хойшо гурба һара тухай үнгэржэ байна. Гэбэшье тус Пленумэй шиидхэбэринүүдые хүн зондо ойлгуулха, тэрэнэй дүүргэлтын түлөө тэмсэлдэ совхозой хүдэлмэришэдые элсүүлхэ тушаа Баруун-Хасууртада мүртэй хүдэлмэри ябуулагданагүй.

Энэ отделенидэ 12 агитаторнууд бии юм. Зүгөөр тэдэнэй дундаһаа һайнаар ажалладаг, олоной дунда саг үргэлжэ ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа байдаг агитаторые нэрлэхэнь бэрхэтэй. Олонхинь хүн зонтой хөөрэлдөө хэхэеэ болиһоор үнихэнэй.

Хэдэн жэшээнүүдые дурдалтай. Агитатор А. В. Куклина Шэбэртын хонишодой отарада даалгагданхай аад, иишэ ерэдэг харгы мартанхай гэхэдэ алдуу болохогүй. Хорёод жэлдэ партиин гэшүүндэ ябажа байһан Цырендулма Цыбикжапова мүн лэ агитатор аад, өөрынхеэ хээ хүн бээзэб. агитационно хүдэлмэридэ хабаадалсаха арга намда байхагүй гэжэ һэнтэргүйгөөр хөөрэжэ һуудаг.

Тиихэдэ отделениин партийна эхин организациин секретарь нүхэр Ю. Дондоков — малай үбэлжэлгын халуун саһа оронхой. агитацида анхаралаа табиха саг байхагүй гэдэг.

Шалтагааниинь тон гайхалтай. Малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ гээ һаа, малшадтайл хүдэлхэ, тэдэнэй дунда эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэри эрид һайжаруулха, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ёһотой байгаа гэжэ һанагдаха юм.

Парторгын өөрынь энэ шухала хэрэгтэ иимэ хайхарамжагүйгөөр хандажа байхада, хаанаһаа хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайн болоодхихо һэм?!

Мүнөө хаа хаанагүй В. [Ле]нинэй түрэһөөр 100 жэ[…] бэлэдхэл тон үргэнөөр я[…] жа байна. Зүгөөр Баруун[…] тада энэ талаар мүн […] юумэ хэгдэнэгүй. Эндэхи […] жэлэй һургуулиин […] коммунистнууд түсэб зох[…] талан абабашье, тэрэнэ[…] хын түлөө оролдоногүй. […] нарнай тиимэ түсэбтэй […] отделениин партийна […] циин секретарь мэдэ[…] байжа болохо. Угаарынь[…] тэрэ нютагайнгаа интел[…] тэй холбоо барисалгүйгөө[…] ладаг, тэдэнэрые хүмүүж[…] ойлгууламжын хүдэлмэр[…] бадуулхые хүсэдэггүй.

Ондоогоор хэлэбэл, […] дүрбэдэхи отделенидэ ниит[…] тическэ, ойлгууламжын хү[…] энээхэн үедэ муугаар таб[…] бэшэ гү гэһэн асуудал г[…]

Элэ бүгэдэ тухай […] партком, тэрэнэй секретарь […] Жалсараев һайн мэдэжэ […] ёһотой.

Г. МИХАЙ[…]
Хоринин аймаг.

ЁҺОТОЙЛ ХҮДЭЛМЭРИШЭ ХҮН

...ҮШЭН ЖЭЛЭЙ урда, 1929 ...онһо, Сэлэнгын аймагай ...нютагта түрүүшын коммуникдэгэбэ.

...мтаараа ажаллахада хаба...! Нигээд удахагүй трак..., машинатай болохобди» ...залуушуул хүхюутай зу...ар хөөрэлдэдэг, хүлеэдэг...йһан. Алибаа шэнэ юумэн...гүй, машина, трактор гэл...ь этигэдэгшьегүй, харин ...н муугаар бододог хүнүүд ...нса нэгэн дайралдадаг бай... Тиимэшүүл коммунын ажа..., хүдэлмэри тухай олоной ...амаа ангайжа дуугардаг..., тиигээд титэрээ ажахын...дүй тушаа юушье дурда...ргүй һэн.

...та ажаллаха, дуу дуулаха, ...той сагтаа наада гаргаха ду... комсомолшууд байл гээд лэ ...о тухайгаа домоглохо. Теэд ...«булад агтынгаа» ямаршье ..., лажа газар хахалдагые ...гүй, хараашьегүй байгаа ...даа.

— Тракторта болохобди даа, ...аа бү зобыт,—гэжэ хам... правлениин гэшүүд за...улда ойлгуулха. — Хүршэ ...ай коммуна тракторта бо...гхо.

Тохойнхид хамтынгаа ажалай эхилһээр түрүүшынгээ хабарай тарилгые мориин анзаһаар хахалжа дүүргэбэ. Тэрэ үеэр нэгэтэ Цыретор Найдановые коммунын правленидэ дуудаба.

—Зай, Цыретор, түхеэрэ! Трактористын һургуулида ошохо болоош,—гэжэ хэлэбэ.

БАЯРЛАҺАНДАА бахардашаһан Цыретор Найдановта «Ошохо. Ошохоб, тракторист болохоб!» гэжэ хэлэхэһээ ондоо үгэшье олдобогүй. Тэрэ дороо гэртээ ерэжэ, баяртай мэдээгээ хэлээд лэ, замдаа түхеэржэ гараа бэлэй. «Минии оронд ондоо хүниие ябуулжархихагүй юм бээзэ». «Намайе ябуулха гэжэ хэн һанаа гээшэб». «Яаһан ехэ аза талаан дайралдааб намда» гэхэ мэтын олон баяртай, гунигтайшье толгой соо сахилгаан түргөөр оролһон байгаа. Теэд тэрэнэй һанал бодолнууд Цыретор Найдановичай бодолынь «тракторист болохоб» гэһэн найдабари этигэлээ алдабагүй. Түргэхэн түхеэрээд лэ, трактористын һургуулида мордоо бэлэй.

Коммунын правлени коммунарнуудаа һайн мэдэхэ байгаа. Трактористын харюусалгатай энэ мэргэжэлые хэндэ найдахала баһал һайнаар шудалаа бшуу. Цыретор Найдановые коммунынхид дэмы шэлээгүй байгаа.

НАМАРЫНЬ Цыретор Найданович трактор жолоодонхой, Тохой нютагтаа хүрэжэ ерэбэ. «Красный путиловец» гэһэн шэб шэнэхэн трактор. Нютагайхид хүгшэн, залуугүй бултадаа суглараа. «Өөрөө мухарилаг шолмые» хараха дуратайшуул олон һааб даа, тэрэ үеын хүдөө нютагта. Түрүүшын трактор, тэрэнэй жолоо баригша — нютагай хүбүүн. Иимэ ехэ баярые ёһоллон митингшье болоо. Теэд мүноонэй байдалтай жэшэхэдэ, тэрэ тракторнай тоншье бага хүсэтэй, миил хоёрхон анзаһатай плуг шэрэдэг һэн.

Хойто жэлынь тус коммуна үшөө гурбан трактор абаа. Тиигээд тэрэ зундаа Ехэ-Хүндыдэ 600 гектар шэнэ газар хахалагдажа тарялан болгогдоод, хойто жэлынь эндэ урдань үзэгдөөгүй баян ургаса хуряагдаһан юм. Хойшодоо трактор болон бусад машина техникэ хүдөө нютагуудтамнай бүри олошороо.

Түрүүшын тракторист Цыретор Найданович мэргэжэл шадабарияа улам дээшэлүүлэн, алишье машинын нюуса оньһые ойлгодог болоо бэлэй. Залуушуулые һургадаг, өөрөө техникэсэ заһажашье шададаг байгаа. Слесариин, токариин, түмэршэ дарханай ажалые хуу хэжэ гарадаг һэн.

МАШИННО-ТРАКТОРНА станцинуудай эмхидхэгдэхэдэ тэндэ механигаар, һүүлдэнь главна инженерэй тушаал даажа хүдэлөө. Тэрэ үедэ МТС-эй директор байһан Василий Сергеевич Окунев тэрээн тухай тон халуунаар дурсана:

— Цыретор Найданович ёһотойл хүдэлмэришэ хүн. Хүдэлмэриин хүшэр хаһада үдэр һүниие мэдэхэгүй, мастерской соотоол ажаллаха. Мэргэжэл шадабари һайтай. Ямаршье нарин оньһото техникые мэдэхэ, өөрөө дархалха, бусадые һургажа хүдэлгэхэ үүсхэл абьяастай. Тракторнууднай бултадаа бүхы хүсөөрөө хүдэлдэг байһан юм. Тусхай эрдэмшье үгы һаа, главна инженерэй хэдэг ажалые жэншэдгүй, дипломтой инженерһээ үлүүсэ һайнлар гүйсэдхэдэг бэлэй. Заримдаа хамта поли дээгүүр ябажа трактористнуудай ажалые шалгадаг һэмди. Гүбээн саана хүдэлжэ байһан тракторай абяа дуулаад лэ, тиимэ цилиндрынь хүдэлнэ гэжэ сэхэ хэлэдэг һэн. Теэд тэрэнииень заһаагүйдөө лашье һалахагүй. Иимэл сэхэ сэбэр коммунист һэн.

Мүнөө Цыретор Найдановичтай хөөрэлдэжэ байхадаа, «Хүдөөгэй байдалтай хүнүүдтэ орден олгохо тушаа гүйлта хэхэ хорюултай» гээд, урдын Россин империин хуули дотор бэшээтэй байдаг тухай һанаандам ороно. Совет орондомнай тад ондоо хуулитай ха һэн даа. Хүдөөгэй хүдэлмэришэн, колхозой алдарта механизатор, түрүүшын тракторист Цыретор Найданович Найдановай үргэн сээжэ дээрэнь тэрэнэй ажалай габьяагай гэршэлгэ хоёр орден, хоёр медаль яларна бшуу.

Урдын Тохой нютагай коммуна байһан колхоз мүнөө В. И. Ленинэй нангин нэрээр нэрлэгдэнхэй. Тэрэнэй поли дээгүүр элдэб түхэлэй 50 гаран трактор хүдэлнэ. Энэ колхозой гэшүүд 100 мянган тракторта болохые хүсэһэн Ленин багшын һанаашаар бүтээгдэһэн түрүүшын тракторнуудай нэгэн колхозоймнай байгуулагдаһан жэл мандан үгтөө һэн, тэрэнэй жолоое нютагаймнай анханай тракторист, эрхим коммунист Цыретор Найданович Найданов бариһан юм гээд хэтэдээ дурсан һанажа ябахал.

В. НИКОЛАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ц. Н. Найданов.

...АЛАЙ ТООСООНДО ОРОҺОН СОВХОЗУУДТА:

ТҮРҮҮШЫН ДҮНГҮҮД

...найман зуу гаран совхоз ...лай урда тээ ажахын тоо...дөөр оруулагдаһан байгаа. ...ажал хүдэлмэриин үрэ дүн...СС-эй ЦК-гай октябриин ...) Пленумэй тэмдэглэһэнэй ...хэжэ ябуулгын ехэ удха ...байһые гэршэлжэ үгэнэ. ...ай продукци мүнөө кол...тогтоогдоһон худалдан абал...ар түлэгдэдэг, совхозууд ...мүнгэ зөөрөөр, мүн банк...н урьһаламжаар үйлэдбэ...лэн хүгжөөдэг.

...ческа шэнэ эрхэ байдалда ...лгын түрүүшын дүнгүүд ...лоржо үгэхыень СССР-эй ...хын министерствын совхо...вна управлениин начальник ... Просиниие ТАСС-ай коррес...үйһан байна.

...үшээр долоон союзна рес... дүрбэн зуун совхоз ажа...доо хүсэдөөр оруулагдаһан ...ээд В. С. Просин хэлээ. — ...ондо жэлэй апрелиин нэ... дүрбэн зуун ажахы шэ...лдэ хүдэлдэг болоно, ороной ...еспубликануудта туршалга...лдэжэ ороһон байна. Үшөө ...рхолтойб гэхэдэ, туршалга...дла байгаалиин-экономи...о ондоо эрхэ байдалтай нюо...орлодог, ашаг олзынгоо та...н бэшэ хэмжээндэ байһан ...шэлэн абтаһан байха юм. ..., Эстониин ССР-эй Воро...бластиин бүхы совхозууд ...тоосоондо оруулагдаа.

...ар үрэ дүнгүүд гараа б?

...ахын тоосоондо хүсэдөөр ...һан совхозуудай богонихон ...дэлмэрилээд байхада, сов...дбэриин хүгжэлтэдэ эко... шэнэ эрхэ байдалай һай...олһые мүнөө дээрээ хүсэ...үүлхэ аргагүй байна. Капи...хүдэлмэридэ һомологдоһон ...зөөрие, үйлэдбэриин гол ...ые хэрэглэлгэдэ, үйлэдбэ...нологиие нарижуулан һай...ха хубилалтануудай хэр ...хэрэгтэй байһаниинь саашан...ргтэ элирхэ байна.

...е түрүүшын дүнгүүдые мү... үзэхэдэ, экономическа ...о байдал ажахынуудай үй...-финансова ажал ябуулгые ...һайжаруулаа гэжэ харагдана. Совхозууд гол шухала продукциинуудые бүри ехээр абажа гүрэндэ худалдаа, тэдэнэй финансова байдал бэхижээ, ажахынуудай ашаг үрэнь дээшэлээ. Ажахын тоосоондо хүсэдөөр ороод хүдэлжэ байһан совхозууд нёдондо жэлэй даб дээрэхи мэдээнүүдэй ёһоор, түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо, хорин процентээр ехэ ашаг олзо оруулаа.

Энээниие тус тус республиканууд-та абажа үзэбэл иимэ. РСФСР-эй совхозууд 24,6 мянган тонно һү, 11,8 мянган тонно мяха, 2,6 миллион үндэгэ түсэбһөө гадуур худалдаа. Түсэбһөө гадуур 8,7 миллион түхэригэй ашаг олзо оруулагдаһан байна.

Эстониин совхозууд хүдөө ажахын продукци абалгые нилээд ехээр нэмээгээ. 1966 онойхитой сасуулбал, нёдондо эндэ 35 процентээр ехэ ороохо тарян, 10 процентээр ехэ һүн, 14 процентээр ехэ мяхан, 72 процентээр олон үндэгэн худалдагдаһан байха юм.

Ажахынуудта ажалай бүтээсын дээшэлһэниинь, продукциин өөрынь үнын хямдарһаниинь ехэ һайшаалтай.

— Ажахын тоосоондо хүсэдөөр оролго совхозуудай экономикодо ямараар нүлөөлнэб?

Ашаг олзынгоо хэмжээе өөһэдөө түсэблэхэ эрхэ совхозуудта олгоһон ушар, тэрэниие хубаарилха шэнэ гурим ажахыдахи бүхы арга боломжонууд ба нөөсэнүүдые ашаглан хэрэглэлгэдэ туһалаа Түсэбтэ даалгабаринуудые бага болгохо талаар урда тээнь гаргагдадаг байһан эрмэлзэлгэ түсэблэлгын шэнэ эрхэ байдалай мүнөө бии болоод байхада зайсуулагдана. Жэшээлхэдэ, нёдондо жэлдэ совхозууд нэгэ жэлэй урда тээхидэ орходоо 34 миллион түхэригөөр ехэ ашаг олзо оруулхаар хараалһан байгаа.

Совхозуудые ажахын тоосоондо оруулхада капитальна хүдэлмэридэ түбэй газарһаа мүнгэ һомололгодо, бусад түсэбтэ гаргашануудта ашаг олзо бүри торитой һуури эзэлдэг болоо. Банкнуудай урьһаламжын дүүргэдэг үүргэ дээшэлээ. Нёдондо жэлдэ совхозууд 15 миллион үлүүтэй түхэригэй—урда тээхидээ орходоо таба дахин ехэ хэмжээтэй удаан болзоротой урьһаламжа абаа.

Баһа нэгэ һонирхолтой баримта абаад үзэе: капитальна барилгада һомологдоһон мүнгэ зөөриие болон гол фонднуудые хэрэглэлгэдэ совхозуудта тад ондоогоор хандадаг болоо. Бюджедэй бэшэ, харин өөрынгөө мүнгэ зөөреэр техникэ худалдажа абадаг болоод байхадаа, ажахынууд захил хэхэ хэрэгтэ бүри анхаралтайгаар хандадаг болоо. Тиихэдэ олон совхозуудай үлүү гараһан машина түхеэрэлгэнүүдээ худалдадаг болоно эхилһэниинь һайшаалтай.

Ажахынуудта ашаг олзо хубаарилдаг гурим хубилна, материальна урмашуулгын фонднуудай үүргэ ба хэмжээн дээшэлнэ. Культурно-ажахуудалай эрхэ байдал һайжаруулгада совхозууд бүри ехэ мүнгэ зөөри һомолдог болоо. Энэ хадаа ажалайнгаа өсэсэй үрэ дүнгүүдтэ хүдэлмэришэдэй һонирхолгые дээшэлүүлжэ, хүдөөдэ кадрнуудые түбхинүүлгэдэ туһална.

Амжалтанууд иимэл даа. Зүгөөр зарим асуудалнууд гараа. Тэдэниие ойрын саг соо шиидхэхэ шухала. Хүдэлмэришэдэй ажалай түлөоһэнэй ба шагналай гуримые шэнэдхэн хубилгахаар болоо гэжэ маанадта һанагдана. Тэрэшэлэн хүдөө ажахын продукцида экономическа талаараа үндэһэлэн баригдаһан сэнгүүдые хараалан тодорхойлхо гээшэ мүн лэ шухала удха шанартай. Жэшээлхэдэ, ороохо тарял, саахарай свёкло, наран сэсэг ургуулга, гахайн мяха абалга ороной олонхи нютагуудта ашаг олзоор харюулдаг байна. Тиихэдэ һү, овощ абахадаа бага олзо оруулдаг, заримдаа гарзатадагшье ажахынууд бии. Ашаг олзоһоо элдэб фонднуудта мүнгэ оруулха талаар тогтоогдоһон гуримые зарим зэргээр хубилгаха хэрэгтэй.

Туршалга үргэлжэлүүлэгдэһээр. Тэрэнэй гол һайн талань мүнөө эли болоо—экономическа шэнэ эрхэ байдал совхозуудай экономикые саашадань дэбжээхэ, продукциин өөрынь үнэ хямдаруулха, хүдэлмэришэдэй байдал улам һайжаруулха үргэн арга боломжо нээжэ үгэнэ.

Эгээл иимэһээ энэ оной январиин нэгэнһээ үшөө 2911 ажахы ажалай тоосоондо хүсэдөөр оруулагдаа. Мүнөө ороной совхозуудай гурбанай нэгэ хуби шахуунь экономическа шэнэ эрхэ байдалда хүдэлнэ.

ИЛЬИЧЭЙ АШАНАР

УУЛЗАЛГА

РЕПОРТАЖ

Социалис Ажалай Герой, Ленинэй орденто хонишон Гомбо-Цэрэн Гончиковна Цыремпиловатай уулзахаа Инзагатын дунда һургуулиин һурагшад бүгэдөөрэн шахуу сугларба. Мэдээжэ хонишоной класста ороход тойхамта һонюуша үхибүүд бултадаа һууриһаа бодоод, аятайханаар мэндэшэлээд, герой эхэнэрэй хөөрөөгөө эхилхые хүлеэһэн янзатай урдаһаань шарайшалан хараадхиба.

Табадахи классай үхибүүд хонишоной үбсүүндэ яларагша Ленинэй ордениие, алтан одыень шэртэжэ һалабагүй. Альган дээрээ бариад лэ үзэхэ һанаатай ха. Яахаб даа. Хүн бүхэн иимэ хүндэтэй шагнал хайрада хүртэдэггүй бшуу.

Хонишоной хөөрөөе үхибүүд анхаралтайгаар шагнаба. Хаанта засагай мунхаг харанхы үедэ ядаржа ябаһан буряад эхэнэрэй хуби заяан тухай тэрэ богонихоноор хөөрөөд, үнгэрһэн жэлэй декабрь һарада үнгэрһэн РСФСР-эй Верховно Соведэй сессиин хараалһан гол түлэб зорилгонуудтай танилсуулба. Эндэ һууһан олонхи үхибүүдэй эжынэртэй сасуу герой эхэнэрэй засаг түрын гэшүүд болоод, гүрэнэй асуудалнуудые шиидхэлсэжэ байһандань гансашье аляа хүхюу багашуул баясадаггүй, харин бүхы буряад арад омогорходог шуу.

Москва хото, Улаан талмай, В. И. Ленинэй Мавзолей. Кремль, космонавтнууд — зүгөөр һонюуша үхибүүдые һонирхуулаагүй юумэн үгы хэбэртэй. Гомбо-Цэрэн Гончиковна асуудал бүхэндэнь тобшохоноор харюусаад, «үшөө асуудал бии гү?» гэһэн янзатайгаар үхибүүдые адаглан харахадань, нэгэ хүбүүн һууриһаа бодоод:

— Третьяковско , галерейдэ ороо һэн гүт? Хөөрэжэ үгыт, —гэжэ хандаба.

Орденто хонишон дэлхэйн мэдээжэ уран зурагшадай гайхамшагта бүтээлнүүдые хужарлан хараһан тухайдаа богонихоноор хөөрэхэһөө гадна, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойе амжалта түгэс угтахын тула бүхы совет арадай тэмсэжэ байһые тодорхойлон мэдүүлбэ.

— Теэд таанар, үхибүүд, Ленин багшын түрэһөөр 100 жэлэй ойе хайшан гэжэ угтахаа байнат? Хүн бүхэндэтнай түсэб бии гү?—гэжэ Гомбо-Цэрэн Гончиковна хандаба.

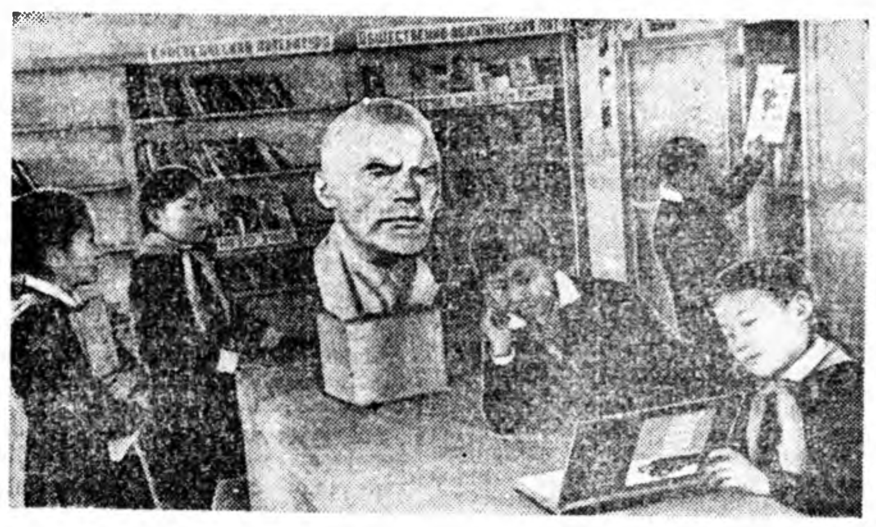
— Хүн бүхэмнай түсэбтэй, —гэһэн харюу дуулдаба.

— Теэд тэрэтнай ямар удхатай юм?

— Һурагша бүхэн Ленин багша шэнги эрхимээр һураха ёһотой,—гэжэ тээ саанаһаа нэгэ басаган тордиһогүйгөөр дуугарба.

— Ганса эрхимээр һураха гэжэ гү?—гэжэ депутат эхэнэр асууба.

— Харин Ленин багша шэнги эдэбхи үүсхэл гаргажа, ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, гэртэхиндээ, дүүнэртээ, ахамад нүхэдтөө хамһалсажа һураха ёһотой бшуубди,—гэбэ үхибүүд.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зэдын аймагай Инзагатын дунда һургуулиин Ленинскэ таһалга соо. Ф. СОРОКИНОЙ фото.

— Зүб даа. Теэд мүнөө юу хэнэбта?

• • •

Тон зүб асуудал табигдаа гээшэ. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула Инзагатын дунда һургуулиин дэргэдэ ленинскэ таһалга эмхидхэгдэһээр үнинэй.

Ужам салуу таһалгада ороходо аятай зохид, үнэхөөрөөшье Ленин багшатай үдэр бүри уулзажа, хөөрэлдэжэ байһан шэнги һанагдаха юм. Таһалгын эгээ хүндэтэй газарта, хилэн бүдөөр нэмэрээтэй стол дээрэ Ленин багшын бюст табигданхай. Үхибүүд нилээд удаан хажуудань зогсожо, хэр зэргэ һуража байһан тухайдаа мэдээсэнэ хэбэртэй. Һургуулиин библиотекарь Е. Б. Самбуевагай ударидалга доро үхибүүд энэ таһалгые уран гоёор шэмэглээд, В. И. Ленинэй ажал ябуулгые харуулһан номуудые суглуулдаг. Жэшээнь, Н. Крупскаягай «Ленин ба парти» (буряад хэлэн дээрэ), мүн «Манай Ленинскэ комсомол», «В. И. Ленин Сибирьтэ», «Эб найрамдал тухай Ленинэй декрет», «Ленинэй байгуулһан олон национальна гүрэн», «В. И. Ленин Волго шадар» гэхэ мэтын номууд эндэ яһала олон.

Гадна үхибүүд уншаһан номуудайнгаа гол түлэб удхые тайлбарилан хөөрэдэг. Һонюуша уншагшадые Ленин багшын гэрэлтэ һайхан образ һонирхуулдаг. Жэшээнь, «Манай эгээл эрхим нүхэр», «Ленин багша» гэһэн номуудые уншаһан тухайдаа 5-дахи «А» классай һурагшад Дуся Мандарова, Дуся Дармаева, Максим Жугдуров, Андрей Самбуев, Мэдэгма Бандеева гэгшэд һонирхолтойгоор хөөрөө бэлэй. Ахамад классуудай һурагшад Ленин багшын образые харуулһан найруулгануудые ганса бэшэдэггүй, харин ленинскэ таһалгын хүдэлмэридэ саг үргэлжэ туһална, уншалгын конференцидэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Жэшээлхэдэ, 9-дэхи классай һурагшад Дари Балсанова, Володя Цыденов, Света Улзытуева гэгшэд һонирхолтой хөөрөө үнгэргэжэ, эдир пионернүүдэй һайшаалда хүртэжэ байдаг. Гадна ленинскэ уншалганууд класс бүхэндэ үнгэргэгдэнэ. Арбадахи класста һурадаг Ринчин-Ханда Цыремпилова Александр Тогочеев хоёр Ленин багшын ажал ябуулга тухай хөөрэлдөө үнгэргэхэдөө фото-зурагуудые тон шадамараар хэрэглэнэ.

Багшанар Х. Ч. Дамчеева, А. П. Улаханова, М. Ч. Доржиева, А. С. Банзаракцаев гэгшэд энэ талаар ехэ хүдэлмэри хэнэ, темээ бүридхэхэдэнь хэрэгтэй уран зохёол дурадхана.

Ленинскэ таһалга, ленинскэ уншалганууд! В. И. Ленинэй намтартай, ажал ябуулгатай һурагшадые танилсуулха талаар горитой юумэ хэгдэхээр хараалагдана. Жэшээнь, «Ленин ба манай хизаар орон» гэһэн удхатай материалнууд суглуулагдаха, «Ленинэй орденто хүнүүдтэй уулзалганууд үнгэргэгдэхэ болоно.

Гадна Ленин багшын ажабайдал, ажал ябуулгые харуулһан фото-зурагуудай альбом эмхидхэхэ конкурс соносхогдоо. Үхибүүд бүгэдөөрэн шахуу эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, яһала гоё, удхатайшье фото-зурагуудые суглуулжа эхилээ. Дүрбэдэхи классай һурагшад В. И. Ленинэй дүрэтэй значогуудые, маркануудые мүнөө суглуулна. Мүн бүд дээрэ торгон утаһаар Ленинэй дүрэ нэхэлгын, багша тухай шүлэг найруулгын, уран зурагай секцинүүд эмхидхэгдээд, үхибүүд ехэ шуналтайгаар энэ хэрэгтэ хабаадалсана.

• • •

Орденто хонишон үхибүүдэй хөөрөө анхаралтайгаар шагнаһанай удаа:

— Һайн даа, үнэхөөрөөшье ёһото ленинецүүд болохоор хүмүүжүүлэгдэжэ байһандатнай үнэн зүрхэнһөө баясаха байнабди,—гэжэ хэлээд, ээлжээтэ уулзалгаа түгэсхөө бэлэй.

Он жэлнүүд һубарилдан ошохо. Ленинэй орденто эхэнэртэй уулзаһан, үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэһэн аляа хүхюу үхибүүдшье һургууляа дүүргэхэ, ажабайдалай харгыда гараха бшуу. Тэдэнэй олонхинь Гомбо-Цэрэн Гончиковна шэнги Социалис Ажалай Герой, дээдэ засаг түрын гэшүүн, Ленинэй орденто хонишодшье болохо магад.

М. ОСОДОЕВ,
манай тусхай корр.

ХИЛЫН ЦААНАҺАА

Социалис оронуудай генеральна прокурорнуудай зүблөөн тухай мэдээсэл

БЕРЛИН. (ТАСС). Эндэ Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Польшын, Румыниин, Советскэ Союзай ба Чехословакиин генеральна прокурорнуудай зүблөөн болоо.

Толилогдоһон мэдээсэл соо хэлэгдэһэнэй ёһоор, сэрэгэй гэмтэ ябуулга хэһэнэй ба хүн түрэлтэндэ эсэргүү ябуулгын түлөө мүрдэхэ, хэһээхэ хуулиие зүблөөндэ хабаадагшад үндэһэ болгон баримталба. Сэрэгэй ба хүн түрэлтэндэ эсэргүү гэмтэ ябуулгануудай хэр үни хэгдээшье һаань, хэһээхэ гэжэ Нюрнбергскэ шиидхэбэри соо заагдаһан, ООН-ой конвенци дотор лаблагдаһан байна. Эдэ документнүүд соо найруулагдаһан уласхоорондын хуулиин гол ёһонуудые хаа хаанагүй удаа дараалан, удаан болгонгүй хэрэглэхэ шухала байһые зүблөөндэ хабаадагшад нэгэн дуутаар тэмдэглээ.

Сэрэгэй ба хүн түрэлтэндэ эсэргүү гэмтэ ябуулгануудые хэһэнэй түлөө хэһээхэ уласхоорондын эрхые али болохо аргаар буруушаалха гэһэн эрмэлзэлтын ФРГ-дэ улам дэбэржэ байһан тушаа прокурорнууд онсо анхарал хандуулба. Нацис ба сэрэгэй гэмтэ ябуулгануудые хамгаалха зорилготой неонацис түсэбүүдые буруушаан зайсуулха хэмжээнүүдые абаха гэжэ зүблөөн лаблаба.

ЭРИД ШАНГА БУРУУШААЛГА

ХАНОЙ. (ТАСС). ДРВ-гэй газар бомбодолгые болиулха тухай Холбоото Штадуудай соносхоһон болобошье, американ авиаци Вьетнамай Демократическа Республикын районуудта добтолго хэлгые үргэлжэлүүлһээр.

Вьетнамай Демократическа Республикын правительство американ сэрэгэйхидэй эдэ гэмтэ ябуулгануудые эрид шуул буруушаана, Вьетнамда эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые США-гай правительствын болиулха, ДРВ-гэй бүрин эрхэ ба аюулгүй байдалда халдан оролгоһоо эсэслэн арсаха эрилтэ хэнэ.

ИСПАНИДА АРЕСТНУУД ХЭГДЭНЭ

ПАРИЖ. (ТАСС). Орон дотор онсо байдал соносхолгодо эсэргүүсэлтын тэмдэг болгон Сарагосско университедэй студентнүүд һуралсалайнтаа газарай байшан соо бүхэлэлтэнүүдые түхеэрээд шэбээлэн һууһан байгаа. Тиихэдэнь Испаниин полици университедэй байшангые добтолхо баатай болоо. Хори шахуу студент арестовалагдаа. Энээн тухай «Юманите» газетэ мэдээсээ.

Мадридһаа абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, ниислэлдэ эдэбхитэй хүдэлмэришэд арестовалагдаа.

...ЦИИН Компартиин ...ЭРГЭ БЭХИЖЭНЭ

...Ж. (ТАСС). Энэ жэлэй эхин... Франциин Коммунис пар...ба мянган шэнэ гэшүүн ...и энэ үе соо ФКП-гэй 200 ...рганизаци шэнээр байгуулаг... тухай партиин Централь...тэй Политбюрогой гэшүүн, ..., Жорж Марше «Юманите» ...туудаһануудай дээрэ мэдээсэ...

...мышленна предприятинуудта ...нүүд шэнэ жэлдэ эгээн лэ ...р дун туйлаа. Хоёр зуун ...тийна эхин организациин ...ь фабрика, заводуудта бай... гээд Ж. Марше саашань ...тэмдэглээ.

...й ороһон шэнэ гэшүүдэй ...нэнжэлэн хаража үзэхэдэ, ...эртэдэ залуушуул илан...ор ороно. 1969 ондо коммуни... болоогшодой дунда 18-һаа ...аар наһатай ажалша хүнүүд ...

ХАРХИС ЭТЭГЭЭДҮҮДЭЙ ҺАНААШАЛГАНУУД

БЕЙРУТ. ТАСС-ай корреспондентнүүд Н. Егоров, Ю. Степанов иигэжэ дамжуулна:

Национальна патриотическа хүсэнүүдые эмхидхэн жагсаалгада үндэһэлэн, демократическа парламентскэ фронтын ударидагша Рашид Караме гэгшын үнгэрэгшэ неделидэ байгуулһан шэнэ правительстводо эсэргүүгээр өөһэдынгөө хүсэлэл оролдолгые шэглүүлхэдээ, Ливанай хархис этэгээдүүд орон доторхи политическэ оршон байдалые шахардуу шанга болгоно. Караме гэгшын кабинедэй тушаалһаа бууха, Камиль Шамунай толгойлдог, баруун оронуудай тала баридаг «сүлөөтэ патриодуудай партиин» түлөөлэгшэдэй правительстводо хабаадалсаха тухай эрилтэ хэдэг хархис «гурбанай холбоондо» ородог баруунай үзэл баримталдаг буржуазна гурбан партиин мэдүүлгэ Бейрудэй хэблэлдэ толилогдоһон байна. Р. Караме гэгшын правительство парламентда олонхиин һуурие эзэлдэг, ороной национально-патриотическа хүсэнүүдэй зүгһөө дэмжэгдэдэг. Тиимэһээ үнэндөө политическэ талаараа гансаардангы болоһон «гурбанай холбооной» удамаршад жэжэ буржуазна этэгээдүүдые бэе тээшээ татаха гэжэ шиидэһэн байна. Тэдэнэр «мүнөөнэй кабинедэй составта буруушаалга мэдүүлэн» нэгэ үдэрэй забастовко үнгэргэхые уряалһан байгаа.

Ливанай хэблэлэй тэмдэглэһэнэй ёһоор, Р. Караме гэгшын правительстводо дурагүйлхэдэг «гурбанай холбооной» удамаршад дотоодын ба гадаадын хархис этэгээдүүдэй холын зорилго дүүргэхэ һанаашалта гаргана.

Шэнэ Орлеандахи сүүд үргэлжэлһөөр

НЬЮ-ЙОРК. ТАСС-ай корреспондент С. Лосев иигэжэ дамжуулна:

Президент Джон Кеннедиие алаха зорилготой хуйсэлгэ эмхидхээ гэжэ гэмнэгдэһэн Шэнэ Орлеанай наймаашан Клей Шоу гэгшые Шэнэ Орлеанай (Луизиана штат) окружной сүүд хоёрдохи неделиин турша соо сүүдлэжэ байһаар. Бүхы заседаниину-дынь мүнөө хүрэтэр присяжнануудые шэлэн ололгодо зорюулагдаа: 362 кандидатурые сүүд хаража үзөөд байхадаа, Шоугой гэмтэй гү, али гэмгүй тухай шиидхэбэри гаргаха ёһотой 12 присяжнын 10-ыень мүнөө дээрээ томилоод байна.

Испаниин Компартиин ЦК-гай гүйсэдкомой мэдүүлгэ

ПАРИЖ. (ТАСС). Бүхы орон дотор онсо байдал соносхохо тухай декрет франкис засаг түрын тон һула байһые харуулна гээд Испаниин Компартиин ЦК-гай гүйсэдкомой мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Энэ мэдүүлгые ЮФИ агентство тарааһан байна. Шанга хэмжээнүүдэй, хашалта хэһээлтэнүүдэй үргэдхэгдэжэ байһанда харюу болгогдожо, олониитын эсэргүүсэлтэ ба тэмсэл улам шангадхагдана.

Ороной элдэб ниитын ба политическэ эмхинүүдэй эмхитэйгээр тэмсэл хэлгээ үргэлжэлүүлхыень, шангадхахыень мэдүүлгэ соо уряалагдаһан байна. Онсо байдал болиулха, политическэ шалтагаанаар хаалтада һуугшадые сүлөөлхэ, хашалта хэһээлтые болиулха, политическэ шалтагаанаар хаалтада һуугшадые ба хилын саана гаража ошогшодые хүсэдөөр амнистилха гэһэн гол эрилтэнүүд табигдана.

Испан арадай тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр талархахыень уряалан бүхы аха дүү коммунис партинуудта, дэлхэйн бүхы түрүү ба демократическа хүсэнүүдтэ КПИ-гэй ЦК-гай гүйсэдком түгэсхэлдөө хандаһан байна.

Зорюута хэгдэһэн харата ябуулга

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). ФРГ-дэ Чехословакиин хилэ шадар американ ехэ манёврнуудай хэгдэжэ байһые США-гай Коммунис партиин орган болохо «Дейли Уорлд» гэжэ газетэ январиин 29-дэ эрид шууд буруушааһан байна.

Прагаһаа 90 миллион газарта танкнуудай хабаадалгатайгаар США-гай хэжэ байһан сэрэгэй манёврнууд, Чехословакиин һаяшаг буруушаалта мэдүүлһэн байгаашье һаань, «зорюута хэгдэһэн харата ябуулга» болоно. Январиин эхеэр американ частьнуудай США-һаа ФРГ эльгээгдэжэ эхилхэдэ, эдэ политическэ шэнжэтэй сэрэгэй манёврнуудые болиулхые уряалан, Чехословакиин Коммунис парти НАТО-до хандаа һэн.

ХОЛБООТО ШТАДУУДТА ЧССР БУРУУШААЛГА МЭДҮҮЛБЭ

ПРАГА. (ТАСС). ЧТК агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор Чехословакиһаа США-да байдаг элшэн сайд К. Дуда Чехословакиин хилэдэ дүтэхэнэ американ ба Баруун Германиин сэрэгүүдэй манёврнуудай боложо байһантай дашарамдуулан, январиин 28-да гүрэнэй департаментда ороо. Эдэ манёврнууд Чехословакиин хилэ дээрэхи байдалые шахардуу шанга болгоно, уласхоорондын байдалые хурсадуулна, США-гай правительствын энэ алхам һанаа зобохо, түбэгшээхэ ябадал үүдхэхэ ёһоорол үүдхээ гээд элшэн сайд онсолон тэмдэглэһэн байна.

ХҮҮГЭДЫЕ ҺУРГАХА ЭРХЭТЭЙ ГҮШ?..

БАГШЫН ЭІ… ТУХАЙ

«БАГША» ГЭЭД хэлэхэдэ, эрдэмтэй, өөртөөшье, хүндэшье эрилтэ ехэтэй, саб гэмээр хубсалһан, хазагай ябадал гээшые тэсэдэггүй, сэдьхэлдээ хюмһанайшье харын зэргэ толбогүй хүнэй шарай нюдэндэш харагдахадал гэхэ. Үнэн дээрээ багша хүн тиимэ байхашье уялгатай.

Нийтэ улад зоншье, шабинаршье багша хүниие тиимээр харадаг. Намтай хамта һураһан нэгэ басаган иигэжэ хөөрөөд, бидэниие энеэлгээ бэлэй: «Би түрүүн һургуулида ороходоо, багша хүн эдеэлдэггүй юм гэжэ һанадаг һэм. Минии түрүүшымни багша Александра Ивановна гэжэ нэрэтэй һэн. Нэгэтэ манайда ерэхэдэнь, эжы сай аягалжа, багшыемнии столдо һуулгаба. Бухы хүнүүдтэл тон адляар сай уухыень, хилээмэ эдихыень хаража, баһашье ехээр гайхаа бэлэйб. Гараһан хойнонь эжымнии намайе хараагаа: «Шал тэнэг юумэдэл, юугээ бэлтыשэтэрээ гэтэбэ гээшэбши? Хүнэй сай уухые хаража үзөөгүй һэн гүш?». «Багша хүн эдеэлдэг юм аал?» — гэжэ урдаһаань һураа һэм. «Эдеэлэнгүй яаха юм? Адлил хүн гээшэ гүбэ,» — гэжэ эжы хэлэбэ. «Теэд багша ха юм!» — гэхэдэмни: «Муха, басагамни, үшөө шүүдэнгышэг лэ хаш даа», — гээд малдаа гарашоо һэн. Архи уугаа һаань, яаха һэн аабиб?..

Заримдаа багшанарта наһатайшье хүнүүд түрүүн мэндэ хэлэжэрхидэг. Тиимэл хүндэтэйгөөр багшанарта хандадаг гээшэ ааб даа.

Түрэл партимнай, түрэ засагнай мүн лэ багшанарые үргэдэг, арадай гэгээрэлдэ ехэ мүнгэ һомолдог байна. Юундэб гэхэдэ, эдир үетэниие хүмүүжүүлгэдэ манда гол анхарал хандуулагдана гээшэ ааб даа.

Теэд багшанар булта энэ хүндэ ямбын зэргэээр хэр хүдэлнэ гээшэб гэжэ асууя. Хүдөөдэшье, хотодошье «багша» гэһэн үндэр тушаалаа алишье талаһаань ариг сэбэрээр абажа ябадаг нүхэд олон ааб даа. Тэрэниие одоо яажа арсалтайб?

Ямаршье асуудалда «зүгөөр» гэһэн зүришэлдөөнэй частица хабшуулдаад лэ байдаг гээшэ бэзэ? Моральна түхэл шэнжээрээ багшын ажалда дүтэшье ошохогүй хүн аад, һургуулида ноМ заажа ябахадань, хоро бусалхаар байдаг. Тиимэрхүү хүйхэрнүүдшни ганса өөрынгөө нэрэ хухалхагүй бүхы багшанарай, һургуулиин нэрэ хүндые зутараана. Тиимэһээ зарим нютагуудта гү, али һурагшадай дунда багшын мэргэжэл хүндэгүй болоһон шэнги байгша...

Хүндэеэ бууралганда барагшье багшанар өөһэдөө зэмэтэй байдаг. Намтай хамта хүдэлдэг нэгэ эхэнэр багша хахархай түжүүрхэ үмдэжэрхёод, малаа залажа ябаа агша һэн. Нүгөөдэ багшань хүдөөгэй магазинай оошюрто хара эртүүр ерэжэ зогсонхой (хоморой эд асарагдаһан байгаа һэн гээбы даа), һамгадуудаар шаг-шууяа табилдажа байһыень харажархёод, эшэдэһэмни хүрэжэ, түргэхэн гарашоо бэлэйб.

Иимэ багшанарые түрэлхидшье, шабинаршье хүндэлхэгүй. Үнеэгээ һаахадаа, муу хубсаһаа үмдэбэшье гэлэй. Теэд үнеэгээ залаха дээрээ хубсаһаа һэлгэжэрхихэдэ, ехэ саг хэрэгтэй бэшэ бшуу. Гэр ажал сахихадань хүдөөгэй багшанарта хоморой эд бараан хэрэгтэй юм бэзэ. Зүгөөр оошорто байхадаа, «базаарай һамгадай» аяг зан гаргангүй, шууяанай гарабал, үргэ амаа бүлюудэнгүй, бүдүүзгэй багша янзаар, зохидоор хориглоходо ядаг юм?

Эндэ би мэргэжэлээ, нэн түрүүн оорыгөө хүндэлхэ тухай хэлэнэб. Оорыгөө хүндэлдэг багша һургуулиингаа вечертэ уршагар хубсаһатай гү, али муухай туфлитай ерэхэгүй.

Тиихэдэ зарим наһажаал багшанар моододо эсэргүүсэдэг. Багша хүн гээшэ хара костюм, сагаан захаһаа бэшэ хубсаһа үмдэхэ, элдэб косметикэ хэрэглэхэ эрхэгүй гэжэ ойлгодог. Үгы даа! Багша хүн гээшэ моодоһоо арсажа, унжагар-һанжагар хубсаһа үмдэхэ эрхэгүй гэжэ би хэлэхэб. Багша хүн хадаа гоё һайханиие ойлгодог, моодын һайн шанарые шабинартаа хэлэжэ үгэдэг байха ёһотой.

Өөрынь лэ үзэл бодолһоо ондоошог юумые огто таһа хоридог муутай байһан дээрэһээмнай мүнөөнэй зарим залуушуул тэрээндэ эсэргүүсэн, дан хэтэрмэ үлүүгээр «мооднишолно» гэжэ һанагшаб. Үглөөдэр багша болохоёо ябаһан студентнэрэй дунда ороод харагты. Тэдэнэй зариманиинь пад хараар, хурга зузаанаар нюдэеэ будажархёод, уралдаа үлүү гараса помада түрхеэд, үбдэгһөө хоёр дүрюу дээрэ, богони гэгшын юбкэ үмдэнхэй харайлдажа ябаха. Гадна элдэбээр аяглаха, тамхи татахыень яанэ гээбта? Тэдэш хүдөө гарахадаа, «һураһан юумэ һураар татуулхагүй» гэгшэдэл, үнөөхеэрээ аашалалдажа, олоной дура гутаана. Энэнь багшанарай ехээр хүндэлүүлхээ болиһоной үшөө нэгэ шалтагаан бэшэ аа гү?

Юрэдөө һэбхи ааша гаргаһан багшанар бүхы совет һургуулиин нэрэ хүндые бузараана гээшэ ааб даа. Зарпайшатараа архи залгяад, нюдаргын шалаа гаргаад абадаг багшанар ямар һайхан юумэндэ хүүгэдые һургажа шадахаб? Ондоо мэргэжэлтэй хүнэй бага зэргын муу аашые заримдаа тоонгүй орхидогшье һаа, багшынхиие зон хүлисэхэгүй. Үгы даа, хүлисэхэгүй! Юундэб гэхэдэ, багшын заяг заршамда үшөө ехэ эрилтэ табигдана.

Теэд тиимэшье байнгүй аргагүй ха юм. Багшын диплом хармаанлаһан залуу хүн һургуулида хүдэлхэеэ ерэхэдээ, һара бүри салин абаха тухай бэшэ, харин эдээхэн шагтнишатараа гүйлдэжэ, нюһаа татажа ябаһан хүбүүд, басагадые һайн һайхан юумэндэ һургажа, һайн хүнүүд болгохо харюусалга һэшхэл дээрээ даадаһанаа ойлгохо ушартай.

...Багша П. хэшээлдээ һогтуу ерэбэ. Тэрэнээ балаалжа, шабинараа харааба. Теэд архиин хангал ойлгожорхиһон шабинарынь (арбадахида һуража ябаһан байгаа) үсэрхэлдөөд, классһаа булта гаража ябашоо. Тиигэжэ хэшээлынь болобогүй. Газаа ябаһан директорынь үхибүүдэй миин ябахыень харажархёод:

— Хэшээлэй боложо байхада, юундэ энээгүүр зайжа ябаабта? — гэжэ шангархаба.

— Миин, — гэжэ нэгэниинь харюусаба.

— Үгы дөө, миин гэжэ юум даа? Ямар хэшээл һэм?

— Физикэ...

— Багшатнай ерээ гү?

— Ерээ.

— Таанар юундэ ороогүйбта?

— Һогтуу.

— Хэн һогтуу гэжэ?

— Багша.

Юуншье гэхээ тээлэрдэшэһэн директор абяагүй байтараа, шабинарые зэмэлжэ оробо. Ямаршье һаань, багша хүниие хүндэлхэ тухай олон табые үгэлбэ.

Һүүлдэнь, П-е зэмэлжэ, тэрэнэп аашые зүбөөр сэгнэжэ, хэмжээ абахын орондо, тэрэ класстань суглаа татажа, хамаг шабинарые бүхы багшанар хараажа хамһаад, үшөө хүлисэл гуйлгаа.

— Түргөөр анирагүй болгожо, эндэһээ зайлахын тула хүлисэл гуйгшаан болоо һэмди даа. Багшанар гээшэ үнэн буруу хоёрые илгахагүй, яажашье һаань, өөһэдынгөө «авторитет» аршалхаяа оролдодог зон байшоо, — гэжэ энэ зэрлиг ушар тухай намда хөөрэһэн арбан зургаатай басаган хэлээ һэн. Тиигэжэ һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд багшанар нэгэнэйнгээ хуурмаг нэрэ хүндые үргэжэ, туйлай ехэ педагогическа алдуу гаргаа гээшэ ааб даа. Тэрэ ушар гансахан лэ арбадахи классые дайраа бэшэ, бүхы һургуули, тосхон до... болоо һэн бэзэ.

Үхибүүнһээ хүлисэ... ехэшүүл эшэдэг. Зар... шабинарһаа хүлисэл ... һаараа хүндэеэ буура... сэдьхэдэг. Тэрэ тон бу...

Үхибүүд гээшэмнай ... нюдэтэй, һонор шэхэ... сэдьхэлтэй юм. Ехэ хүн... гүй юумые обёорхол. Б... алдуу хэжэрхёод, тэрэ... шабинарһаа хүлисэл г... дэш ёһотой зүб руунь ... далтай байха. Тэрээн... багшын хүндэнь буура... бүри бэхижэхэл.

Багшын тушаал айха... хүшэр. Нэрэеэ нэрлүү... болохын тула ходол б... жэ үзэхэ, өөрыгөө ха... шүүмжэлһэн нюдөөр ш... дахал һаа һайн һэн. ... һургаал һурагшадтаа ... «Эндэ өөрымни алхам ... Иигэжэ хэлэхэ эрхэтэй... жэ бодожо үзэхэдэ дэ... ойлгонхойб. Хэрбээ ө... заршамайнгаа талаар ... һаа, ондоо хүнүүдые, «һайнаар ябагты!» гэ... эрхэ багшада байхагү... һээл: «Хүүгэдые һурга... гүш?» — гэжэ өөрэһ... нюуртай байя!

Ц. ДО…

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ.
Хүмүүжүүлгэшын һэшхэл тухай.
Шэнэ шүлэгүүд.
„Һүүлгүй шоно" бариглаба.

Дондок УЛЗЫТУЕВ

ХОЛБООН

Бусалжа байһан
Бүрма дотор
Буладшье хаябал,
алташье хаябал,
Буйлажа нэгэдэхэ бэшэ гү!
Хайлабал,
ниилэхэгүй юумэн,
Хай даа,
дэлхэйдэ бии ха гү?
«Түмэн бодосһоо
таһараад ерээсэн,
Түби дэлхэймнай сайханиинь
бэ?» — гээд,
Түүхэдэ
хэншьеб дуулаа,
Таахада,
зүб дуулаа.
Олон бодосой
Орёо таамаг нэгэдэлһээ
Оршоломнай үнөөрөөшье
бүридэнхэй.
Хээрэ хэбтэһэн шулууншье,
Дээрэ яларһан одоншье,
Уян сэдьхэлшье,
Ухаан бодолшье,
Урасхал уһаншье,
Уудам агааршье,
Үдэр һүнинүүдшье,
Үйлэ хэрэгүүдшье,
Удхабал, нэгэл ушартай,
Удалбал, нэгэл үндэһэтэй,
Үгтаа, аргагүйл холбоотой.
Олон юумэнэй холбоон...
Одо мүшэдэй хүлгөөн...
Оршолонгой холбооной
Орёо түмэн зангилаагай
Үзүүрыень олобобди,
Узууурыень барибабди.
Олдошогүй нюусыень
олобобди,
Орошогүй хаалгыень дабабабди.
Далан дабхар атомай
Далай мэтэ хүсэн,
Нээгдээгүй оньһон,
Нэрлэгдээгүй бодос,
Боолтоһоо табигдажа
Бодожо ерэбэ,
Хаалтаһаа сүлөөржэ
Ханимнай болобо.
Дабхар холбоо юртэмсын
Дабашагүй нюусануудта
Далайхаар шиндэжэ,
Замбуулин түбиин
Задалшагүй замагуудта
Зам табижа,
Хүрьһэтэ дэлхэйн эзэн
Хүн
Нарандаа даллаба,
Һарадаа
Һарбайба!

Георгий ДАШАБЫЛОВ

ХЭЖЭНГЫН ГОЛ

Уулаһаа уулада — сэнхир.
Дуулаһаар дууладаг тэнигэр.
Горхонһоо горхондо дүүлин,
Зүрхэнһөө урдадаг дуулим.

Уран дуунай сууряан,
Шуран хатарай дуурян,
Түмэн долгёо һэжэнги,
Мүнгэн жолоо Хэжэнгэм,

Булган хабараар ондоолши,
Булгин харайн соёроолши.
Ногоон һабаһаа мултаржа,
Һогоон мэтээр һугаржа,

Талын үргэн нюрууе,
Таляан нуга налууе
Сэгээн торгоор хушуулбаш,
Сагаан далай һануулбаш.

Харьяла, бууя, Хэжэнгэм,
Хадаһаа хада хүрэтэр!
Бурьяла, шууя, Хэжэнгэм,
Булагһаа булаг хүрэтэр!

Шиниш хүбүүнэй зүрхэн
Сээжэдээ багтажа ядан,
Долгёор гэнтэ эбхэрдэг,
Хонгёо шүлэг шэбшэдэг.

Долоон уула үгсэхэ
Дорюун хүсэл түрүүлдэг.
Далайдаа нэгэтэ хүрэхэ
Найдал зориг түрүүлдэг.

Харьяла, бууя, Хэжэнгэм,
Хадаһаа хада хүрэтэр!
Бурьяла, шууя, Хэжэнгэм,
Булагһаа булаг хүрэтэр!

Үдын голоор зуралзаад,
Үргэн Сэлэнгээр шунгалзаад,
Байгал соогуур харьялаад,
Басаган Ангараар бурьялаад,

Хүхэл далайдаа, Хэжэнгэм,
Хүрэнэш долгёо һэжэнги.
...Хэлыш, бишни далайдаа
Хэзээ хүрэхэбиб, Хэжэнгэм?

„ПРАВДА БУРЯТИИ" МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Бурядай индустриин илалтада алхам» гэһэн түрүү бэшэг. «Табан жэлые болзорһоонь урид» гэһэн гаршаг доро информацинууд. ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Парткомой түшэг гүлгүүри» гэһэн Н. Кузьминай статья. Түрэл орон доторнай. А. Коротаевагай статья.

Гурбадахи хуудаһанда: редакцида ерэһэн бэшэгүүд. Хилын сааһаһаа абтаһан мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Субботний огонёк».

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

13 часһаа 17.30 минута хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 13.05 минутаһаа үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 13.35 минутаһаа орон доторхи һонин. 14.20 минутаһаа «Домашняя война» гэһэн Иольшын телевидениин уран һайханай фильм. (1—2 серинь). 15.20 минутаһаа хүгжэмэй программа. 16 часһаа телевизионно очерк. 16.30 минутаһаа «Жизнь танца» гэһэн дамжуулга. 16.30 минутаһаа «Весна на Одере» гэһэн уран һайханай фильм харуулгаар Улаан-Үдын телестуди хүдэлмэреэ эхилхэ. 20 часһаа 24.30 минута хүрэтэр Москваһаа дамжуулга.

ОНТОХОН

ҺАРЬМАЙ ДЭГЭЛТЭ ҺАМАРША ХҮБҮҮХЭН

Баабгай бултыень зүбшөөжэ, би түрүүлэн альгадахаб гэбэ. Тэдэнэр өөр өөрынгөө альгадаха таба табан модонуудта танюуһатай тэмдэгүүдые табиба. Баабгай баруун тээшэнь, хүбүүхэн зүүн тээшэнь унагааха гэжэ хэлсэбэд. Тиигэһээр байтарнь үдэшэ боложо, үглөөгүүр, улаан наранай мандаха үедэ, уулзахабди гэлсээд тарабад ха. Тэрэ һүниндөө хүбүүхэн өөрынгөө унагааха болоһон тэмдэгтэ табан мододые абынгаа алда сарбан һүхөөр таһара сабшаад, түгсэг дээрэнь һуулгажархиба. Үглөөнэй улаан наранаар баабгай хүбүүхэн хоёр болзоото газартаа сугларжа, боосоо һорёогоо үргэлжэлбэ. Баабгай түрүүлэн арьялаа томо нарһадые аһан шадалаараа альгадаад, дээрэ дээрэһээнь унагаажархиба. Өөрынгөө ээлжээндэ хүбүүхэн таһара сабшаһан модонуудаа түлхеэд түлхеэд лэ, түгсэг дээрэһээнь унагааба. Унагааһан модонуудаа шалгажа үзэхэдэнь, баабгайн альгадаһан тэмдэгтэ табан модонууд орбонгоороо оглоржо, үндэһөөрөө хобхоржо, хухара дальбара унашаһан хэбтэбэ. Хүбүүхэнэй унагааһан тэмдэгтэ табан модонууд тэбхысэ таһарһан байжа, хэлсээнэйнгээ ёһоор баабгай баһал шүүгдэһэнээ мэдэрбэ. Тиигэжэ һарьмай дэгэлтэ хүбүүхэн һамарта модоной эзэн болон тодорбо. «Хүсэ ехэтэ хүнэй хүбүүхэн! Танилсаһанайнгаа баярта манайда айлшан болоожо, аяга сайем амсаад гарыш» гэжэ баабгай уриба?..

Гэр соонь харанхы, баабгай галаа носоохо һанаатай гуламтаяа һабардаба. Теэд үнэһэндэ булаһан галынь унтаршаһан байба. Баабгайн гажаран гашуудан байхадань, һарьмай дэгэлтэ хүбүүхэн һанаагаа зобон, би галыш түлеэд үзэһүүб гээд, үбэрһөө абынгаа хэтэ гаргажа, шалзын шэнээхэн ууя сахюур дээрэ табяад, хэтэ сахюур хоёроо хабиралдуулан шудархадань, улаахан ошод сасаржа, уула дээрэнь һууба. Тэрээхэниие һэжэрэн һэргээн сог дээрэ табижа, үлеэ үлеэһээр улаан дүлэ бадаргаба.

Галай гэрэлдэ гэр соогуурхиинь харахадань, эмхи гуримгүй, ноохой нобшо, углуу булангуудаарнь обоо бухал яһан, элдэб эсын амитадай тархи тагалсагууд, үтэһэн гашалһан үнэр танар анхилжа хэбтэбэ. Эдэ бүгэдые харахадаа: «абашни арьяатанай аманда орошоһон юм» гэжэ нэгэтэ хүгшэн эхынгээ, халта дурдаһаниие һанажа, бишье баһал амандань оробо хаяаб гэһэн бодолдо эзэлэгдэн, досоонь заригад гэжэ, түр зуура тамир тэнхээнь таһаршахадал болобо. Айжа һүрдэжэ байтараа:

«Ошонһоо дүлэ бадардаг.
Ухаанһаа хүсэн задардаг.
Гарай хүсэн
Ганса хүсэндэ илагдаха.
Сээжын сэсэн
Сэрэг хүсые илаха» юм гэжэ хүгшэн эхынгээ хөөрэжэ һуудагые гэнтэ һанажа, ухаан бодолто хүнэй хүбүүн һэн тула ой тайгын уймар тэнэг арьяатадай эдишэ боложо хосорхо ёһогүйб, уран сэсэн аргаар илажа булижа гарахал байхаб гэжэ шэбшэн, шандааһаяа шанга адхажа, шүдөө хабирба.

Энэ үедэ шулуун тогоондо шуһа шанажа, шорын үзүүртэ мяха шаража байһан баабгай аймхай һэргэгээр хүбүүн тээшэ хулгай нюдөөрөө түргэ түргэн хараад хараад абана. Хүбүүхэн баабгайн бузар эдеэнһээ хулжаха аргаяа бэдэрбэ. «Бидэ үжэнхэй хоол эдидэггүйбди. Үтэрхэн унтажа амархамни, хэбтэри заһажа үгэл даа» гэбэ. Түбэгшөөжэ байһан баабгай түргэхэн унтари заһажа, шулуун шэрээ дээрэ годон шэрдэг дэбдеэд, һорһон дэрэ хэжэ, шандаган хүнжэлөөр хушаба. Тиигэһээр байтар баабгайн хоёр хүбүүд газааһаа оробо. Үнхидалдан байжа: «энэ ямар ондоохон үнэр гутанаб, манайда хэн ороо һэм?» гэлдэнэ. Хүнэй хүбүүн хоножо байна гээд, баабгай хүбүүхэн тээшэ хоншоороо хазагад гүүлэн зааба. «Оһоош даа, энэ үдэр олзогүй ябаабди. Харин үдэрэймнай эдишэ өөрөө ерээд байба хаям» гэлдэжэ, хүбүүдынь хүхилдэн дэбхэрэлдэбэ. «Ааляарагты, энэшни аймшагтай хүсэтэй хүбүүн, би урдань олон хүниие барижа эдиһэн байхаб, теэд иимэ хүсэтэй хүнөөр хаанашье ушараагүйб» гэжэ баабгай болоһон ушараа бултыень хүбүүдтээ хөөрэжэ үгэбэ.

«Ээлтэй юм ааб даа энээхэн, нэгэ багтай амараад, нэхы дэгэлынь хуулахабди» гэлдэн, хүбүүдынь унтаридаа оробод. Тэдэнэй хөөрэлдөөе шагнажа хэбтэһэн һарьмай дэгэлтэ хүбүүхэн арьяатадай унтажа хурхиралдаха һамбаандань галай захада байһан түгсэгүүдые унтари дээрэнь хүн шэнгеэр табижа, хүнжэлөөрнь хушажархёод, өөрөө эргэнэг дээрэнь гаража хоргодобо. Тиигэһээр байтар баабгайнар бодожо, тогоондоо дүли хэдэг томо шулуунуудые тэбэреэд, харанхыгаар тэмтэрэлдэн, хүбүүхэнэй унтари һабардаба. «Хэбтэнэ гү? Хэбтэнэ!» гэлдэн, гурбан шинраг баабгайнууд гурбан томо шулуугаар гурим бусаар нюдэбэ. Эсэтэрээ нюдэһэнэйнгөө эсэстэ зомгол болотороо бисаршаһан сусалнуудые тус тустаа барижа үзөөд: «Энээнэймнай мяханиинь илзаржа, яһаниинь бисаршоо хаям, үглөөгүүр бодоод шаража эдихэбди», гэлдэн унташабад.

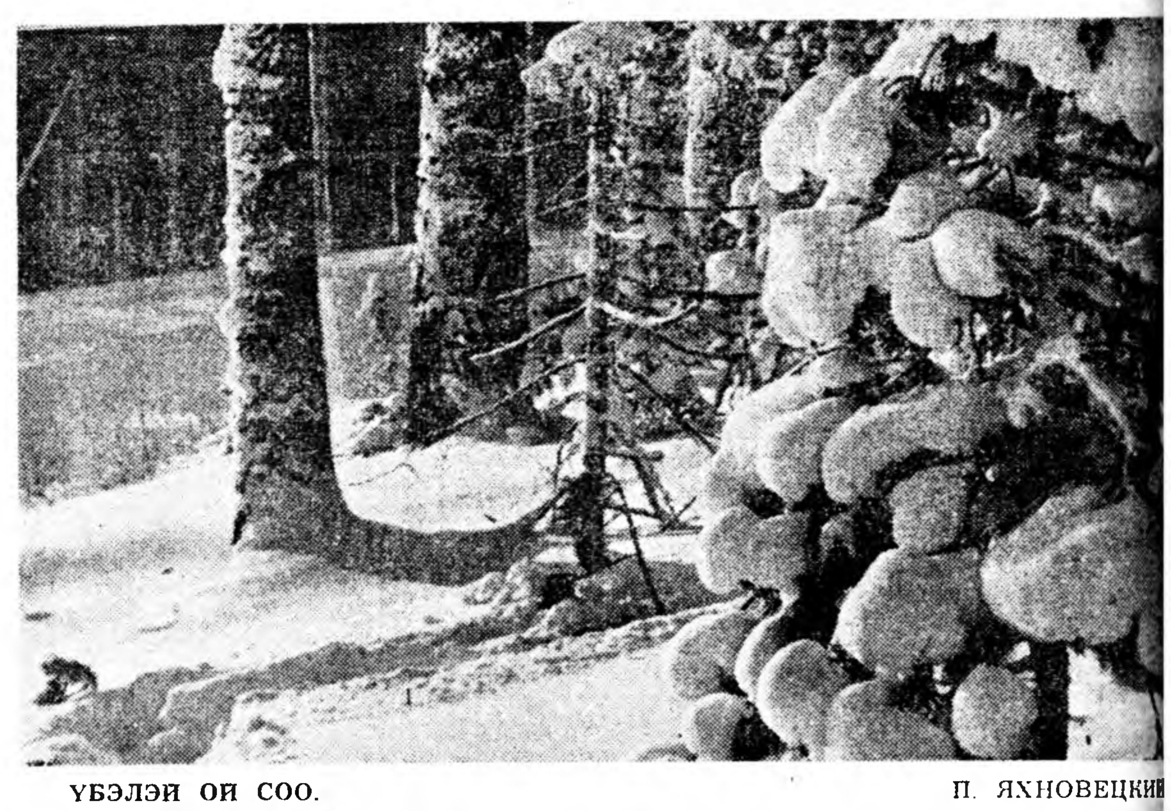
Һарьмай дэгэлтэ хүбүүхэн һэмээхэнээр унтари дээрэхи зомгоол түүжэ сэбэрлээд хэбтэбэ. Үглөөгүүр баабгайнууд бодожо галаа түлеэд, алаһан айлшан хүбүүгээ шаража эдихэ хүсэлтэй шоро заһажа байхадань, һарьмай дэгэлтэ хүбүүхэн: — «Энэ танайхимнай булуудхатай гээшэ гүт? Бузарханаар бэем зохолжо байнал», — гэжэ хоёр мүрөө шэлгээһээр унтариһаа үндыбэ. Баабгайнууд бард гэлдэжэ бэлтылдэшэбэ. Тиихэдэнь хүбүүн онгиро һүрэжэ уригдашаһан унтари хэбтэреэ харуулжа, гэрээр дүүрэн үрхиршэһэн һорһо нооһо заажа: — «Энэ юун болоо гээшэб, таанар намайе хазабалтайт!» гээд, бардаастай дорюунаар бадашаба.

— Бэ-бэб-бэдэнэр ха-ха-захаагүйбди», — гэжэ эсэгэ баабгайнь ээрүүтэн һалганаба. «Яагаабта теэд?» — гэжэ хүбүүхэн шулуун тогооной шэнхиисэ хашхарба. Баабгайн бага хүбүүн баһардаһандаа «сохёо һэмди» гэжэрхёод, һарьмай дэгэлтэ хүбүүхэнэй соо харама сухалтай хүрса нюдэнһөөнь далтиран, уруугаа харашаба. «А-һаа, сохёо һэмтаа, хүнэй хүсэтэ хүбүүе шалзын шэнээхэнээршье шулгалха шадалгүй шархидхануудаад лэ, хүбшын хүсэтэдбди гэлдэхээ хатагты. Энээнһээ хойшо хүн түрэлтэндэ хоро хүргэхэгүйбди, хүнэй юумэ хулгайлхагүйбди гээд шахаа тангаригаа үгэгты намда, тэрэгүйдэ таанарые таһара сабшаад хаяхаб», — гээд, абынгаа алда сарбан һүхэ далайхадань, эсэгэ баабгайнь айһанайнгаа ехэдэ үнэр гутаса табижархёод, үхэн унажа хосорбо. Ехэ хүбүүн баабгайнь баһанхад дорюунаар хэрхирэн, хүбүүхэнэй урдаһаа хүсэрхэн ороходонь, һарьмай дэгэлтэ хүбүүхэн угтан урдижэ, уураг тархиинь сэсэршэтэр сохижорхибо. Эдэ бүгэдые хаража, һүрээгээ дарагдаһан бага хүбүүн баабгайнь бархираад, газаашаа зугадан арилба.

Тиигэжэ уран сэсэн аргаараа уршагта арьяатадые илажа гараһан һарьмай дэгэлтэ һамарша хүбүүхэн баабгайн арһан олзотой, хушын һамар хэшэгтэй, хүхюун дуугаа дуулаһаар хүгшэн эхэдээ бусалай. Аша хүбүүгээ хүлеэжэ байһан хүгшэн эхэнь хүбүүгээ тэбэрин таалажа, хүндэ үргэбшынь буулгаха зуураа, «баян дайдын хэшэгтэ хүртэбэб, бардам эрын олзо амсабаб» гээд, баяр жаргалаар халижа, бара хашхаран юрөөбэ.

Тэрэ сагһаа хойшо мүнөө хүрэтэр хүбшын хүсэтэ баабгайнууд хүнһөө айдаг, зугададагшье һаа, үһөөгөө абахаяа мартадаггүй, гэнэдхээхэ һанаатай, гэтэжэ маряажа ябадаг.

Бата-Мүнхэ ДЫШИНОВ.

ҮБЭЛЭЙ ОЙ СОО. П. ЯХНОВЕЦКИЙ

ХҮЙХЭР ХОНИШОН, ХОМХОЙ ВЕТЕРИ…

Халаахай

— Үү, Тимофей Иванович ерэбэл! Ахайхамни, түргэнөөр амтатайхан эдеэ шанаха болоолши даа, — гээд, Найдан Гомбожапович һархаганашаба. — Бишни хахадта гүйлгэжэ ерэхэ болобо хаяаб.

— Яасан хашартай юм гээшэб, тэнгэриин үдэр бүри энэ хара усаяа залгяад лэ, хони малаашье харалсахаяа болёош, хэн эдэниие шни бэлшээридэ абажа гараха юм.

— Зай, зай, олон үгэдэ олзогүй, мүнөө шш бидэ хоёрой тоосолдохо саг бэшэ. Би түбсэн хүниие хүндэлэе гэнэ бэшэ ха юмбиб. Энэмнай ветврач! Юрэдөө «эхэнэр хүн ута үсэтэйшье бол, ухаа богонитой» гэлсэгшэ зүб лэ ха. Холые бодохо хэрэгтэйл. Тээсгэн алажа эдисэн, хэрэгээ бүтээсэн хонёо яагаад бүглэхэм гэжэ сананаш, — гээд, үбгэниинь дүрөө үгтэбэгүй.

Иигэһээр байтарнь газааһаа ветврач Брыков орожо ерэбэ. Амар мэндээ мэдэлсээд, һониин шэнэ юумэ һуралсаад, хони мал тухайгаа хөөрэлдэжэ оробо.

Энэ үедэ хонишон Мункуев хүндэтэ айлшанаа хөөрэлдэжэ һуухыень гуйгаад, өөрөө магазин ошохоёо гараба. Уданшьегүй гэр соо амтан эдеэнэй үнэр анхилжа, гэрэй эзэншье хахадтайхан гүйлгэжэ ерэһэн гэлсэгшэ.

Ветеринартаяа хонидоо эрьежэ ерээд, Найдан Мункуев айлшанаа хүндэлжэ оробо. Хатуу харын охиндо улаан зээрдэ болоһон хоёр һанаһан байһанаа хөөрэлдэжэ захалба.

— Зай, Тимофей Иванович, хонидни олоороо хомпоройдожо байнал. Акт бэшэжэ үгыш даа, — гээд, Найдан Гомбожапович альгаяа баруун дала дээрэнь аалиханаар табиба.

— Хаана юм тэрэ үхэһэн хонидойшни бэе, — гээд ветеринар асууба.

— Байгаа юм ааб даа. Тэрэ жалга руу хаяа сэмбэ. Зай, нэгэ үбшэн хүрөө гээд лэ бэшэжэрхиш даа. Энэ талаараа ядалдахагүй ха юмши.

Тиигэжэ болохогүй гэжэ мэдэжэ байбашье, өөрынгөө хэдэн хони һүрэг соонь табижа, эдеэлүүлжэ, харууһалуулжа байһан хадаа үгы гэхэ аргагүйдэбэ.

— Хэды хонид нюдөө аняа юм даа, — гээд ехээрлэнгеэр асууба.

— Энэ декабрь һарада олохон лэ болошоол даа.

— Нэгэн доро тиимэ олон акт бэшэжэ болохогүй. Даб дээрэ долоон хониной документ хэхэ болоо бэзэбди даа.

— Болоол даа, болоо, — гээд гэрэй эзэн үшөө нэгэ хахадые гаргаба.

Ветеринаршье бүри хүхюутэй боложо, ама хэлээ тамшааһаар, акт бэшэжэ оробо. Хэдэхэн минутын үнгэрхэлөөр хэрэгшье бүтэжэ, хоёр хүйхэрнүүд хахадаа саашань дүгшүүлбэ.

Нэгэ мэдэн гэһээнь, үдэршье үнгэржэ, үдэшын боро хараан буужа байба. Тимофей Брыков тэбдэһэн шэгтэй боложо, үнөөхи хонидоо абаашахаяа ерэһэн тухайгаа хэлэбэ.

— Абаашагты, абаашагты. Иигээд хони малай тоололгон болохо юм аабза. Үлүү сойсон юумэ байхадаа түбэгтэй. Хүнүүднай булта бидэ хоёр шэнги сагаан санаатай бэшэ ха юм. — гэжэ байжа бэе бэеэ магталсана.

Тиигэһээр газаашаа гаража, үни хада энэ отарада асаржа табиһан хонидоо бариха гэжэ гарабад. Ветеринар хонидоо танихаяашье болишонхой.

— Зай бараг юм ааб даа, дайралдаһан лэ томохон юумыень торгоод лэ орхиш саашань, — гэжэ баян дэлгэр болошоһон Мункуев хонишон мэдүүлбэ.

«Хүн хэлээ гү, хүхы донгодоо гү» гэһэндэл, хатуу харын охин дундуур ветврач дарга хонидые баряад лэ тээһэн гэхэ. Хамтадаа зургаан хонин ябашаба.

Хүндэхэн айлшанаа хүргэжэрхёод, хүгшэн үбгэн хоёр баһал тоосолдожо оробо.

— Бухэли үдэртөө хониднай хоосоор тооной хаалгатай байба. Ши юу бодожо байнаш. Нёдондо хоёр зуу гаран х… үхүүлээд, түрмын ү… гүйдөө хүхинэ … ахайнь ганирна.

— Зай, инагни ба… Алтан дэлхэй дээрэ … сан хойноо хүхихэ з… рэгтэй ха юм даа.

— Юу гэжэ хэлэд… шэб! Ажалаа хэжэ… шинии амаараашье … гижа байхада хэн … Иимэ хүн зоной … ябадаг юм! Зундаа … архидажа хэбтэхэд… най хэды муудаа һэ…

Үбгэ һамган хоёр тоосолдоһон юм, бү… гөөр Найдан Мун… зандаа. Хатуу хара … хан хоёроор дахууя… нашье ошохо ха даа.

Мункуев хонишоно… тараагаагүй тооной … хозой мал тоолохо … рэжэ ерэбэ. Гэнтэ … шадынь» залхуу хон… гада орожо үгэбэгүй.

Бонитировко хэ… рээ зоотехнигэй то… дэ, аяар хорёод хо… ба. «Толгой байгаа… гэжэ һанаһан Мунку… элдэб акт маагтан… оробо. «Үхэһэн … һээ хааанаб» гэжэ … эрилтэ хэхэдэ, хару… шинь үгы, тооной ба… раһаа совхозой тэм… хэн абаашанаб» гэх… ветеринар тухайгаа …

Уданшьегүй ветв… вэйдэ ошожо, хонид… хада, үнэхөөр бони… һэн совхозой тэмдэ… «һүүлгүй шоно» ба…

Хүйхэр хонишон … теринар хоёрой хор… хуулиин ёһоор шинд… лобо. Одоошье «ү… булуу химэлхэ» гэш… удхатай бэшэ аал.

А. НИ…
А. БО…

Зэдын аймагай «… совхозой Боцын отде…

ХОККЕЙ

ХОЁРДОХИ БҮЛЭГТЭ

Шайбатай хоккейгээр республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн хоёр бүлэг болоод үнгэргэгдэхэ гэжэ урда тээнь мэдээсэглээ һэн.

Мүнөө хоёрдохи бүлэгтэ ябажа байгаа тэмсэл тухай мэдээсээ. Эндэ гол түлэб залуу спортсменүүдһээ бүридэһэн Галуута-Нуурай «Шахтёр» команда Улаан-Үдын мяханай комбинадай, мүн түмэр замай техникумэй хоккеистнүүдтэй мүрысэхэдөө, тус тустань 2:8, 2:16 болон 2:8, 1:9 тоотойгоор илагдаа һэн. Тэрэшэлэн «Шахтёрой» хүбүүд Улаан-Үдэ станциин депогой «Вагонник» командада бэлэхэнээр шүүгдээ. Гадна «Вагонник» ЛВРЗ-гэй залуушуулай командые хоёр дахин шүүгээ һэн.

Тэрэшэлэн мяханай комбинадай «Пищевик» түмэр замай техникумэй, мүн ЛВРЗ-гэй командануудта удаа дараалан 1:5, 2:5 тоотойгоор шүүгдээ. Тиихэдэ «Вагонник», түмэр замай техникумэй командануд 4:4 тоотойгоор тэнсэжэ, тус тустаа 7:7 очкотойнууд болоод, хоёрдохи бүлэг соо түрүүлжэ ябана.

Л. БОБЫКИН.

Редакторай орлогшо …
М. Н. Н…

Буряадай АССР-эй … рые хамгаалгын ми… вын, медицинын хү… лэгшэдэй профсоюз… мой коллективүүд Б… АССР-эй элүүрые … гын министрэй … Ц-Д. Э. Эрдынеевэй … нүхэр

ЭРДЫНЕЕВА
Цырегма Улзытуе…

энэ оной январиин … гэнтын аюулаар наһ… һантай дашарамдуула… булынхидтэнь. түрэл… гүнзэгы шаналалаа ма…

Гор. Улан-Удэ, …
Управления по печати …
Министров БурАССР.
Н-00367.

Зак. …